

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ

VERICA TRSTENJAK

της 29ης Νοεμβρίου 2007¹

I — Εισαγωγή

τις διοικητικές αρχές και τους δημόσιους οργανισμούς, αφετέρου, θα χρησιμοποιείται η γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως.

1. Η παρούσα υπόθεση αφορά την ερμηνεία του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1348/2000 του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, περί επιδόσεως και κοινοποίησης στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις² καθώς και το ειδικό ζήτημα αν ένας παραλήπτης μπορεί να αρνηθεί να παραλάβει τη συνταχθείσα σε ξένη γλώσσα πράξη που επιδίδεται ή κοινοποιείται στο πλαίσιο πολιτικής δίκης στην αλλοδαπή και η οποία έχει μεν μεταφραστεί στην επίσημη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής, πλην όμως τα συνημμένα αυτής της πράξεως δεν έχουν μεταφραστεί στη γλώσσα αυτή και ο παραλήπτης υποστηρίζει ότι δεν κατανοεί τη γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως, μολονότι στο πλαίσιο της επαγγελματικής δραστηριότητάς του συνήψε σύμβαση με την οποία συμφώνησε ότι στη μεταξύ των συμβαλλομένων μερών αλληλογραφία, αφενός, καθώς και στην αλληλογραφία με

2. Η παρούσα αίτηση του Bundesgerichtshof για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως υποβάλλεται στο πλαίσιο αγωγής αποζημιώσεως την οποία άσκησε το Industrie- und Handelskammer Berlin (στο εξής: IHK Berlin) κατά του αρχιτεκτονικού γραφείου Nicholas Grimshaw & Partners Ltd, μιας εταιρίας αγγλικού δικαίου (στο εξής: γραφείο Grimshaw), λόγω πλημμελούς σχεδιασμού ενός κτιρίου. Το IHK Berlin ενήγαγε το γραφείο Grimshaw ζητώντας την καταβολή αποζημιώσεως. Οι διάδικοι ερίζουν, στο πλαίσιο ενδιάμεσης διαδικασίας, ως προς το αν η αγωγή επιδόθηκε νομοτύπως στο γραφείο Grimshaw. Η δίκη ανακοινώθηκε στο γραφείο μηχανικών Weiss und Partner που εδρεύει στο Aachen (στο εξής: γραφείο Weiss).

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

2 — ΕΕ L 160, σ. 37.

II — Νομικό πλαίσιο

3. Η όγδοη και η δέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1348/2000 έχουν ως εξής:

«8) Προκειμένου να εξασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα του κανονισμού, η δυνατότητα άρνησης της επίδοσης ή της κοινοποίησης πράξεων πρέπει να περιορίζεται σε εξαιρετικές καταστάσεις.

10) Προκειμένου να προστατευθούν τα συμφέροντα του παραλήπτη, η επίδοση ή η κοινοποίηση θα πρέπει να πραγματοποιείται στην επίσημη γλώσσα ή γλώσσες του τόπου όπου θα γίνει επίδοση ή κοινοποίηση ή σε άλλη γλώσσα του κράτους μέλους προέλευσης την οποία ο παραλήπτης κατανοεί.»

4. Το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000 προβλέπει:

«Άρνηση παραλαβής της πράξης

1) Η υπηρεσία παραλαβής ενημερώνει τον παραλήπτη ότι μπορεί να αρνηθεί την παραλαβή, εφόσον η πράξη που επιδίδεται ή κοινοποιείται δεν έχει συνταχθεί σε μια από τις ακόλουθες γλώσσες:

α) στην επίσημη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής ή, εάν αυτό το κράτος έχει περισσότερες επίσημες γλώσσες, στην επίσημη ή σε μία από τις επίσημες γλώσσες του τόπου όπου πρόκειται να γίνει η επίδοση ή η κοινοποίηση,

ή

β) σε γλώσσα του κράτους μέλους διαβίβασης την οποία ο παραλήπτης κατανοεί.»

III — Τα κρίσιμα πραγματικά περιστατικά, η κύρια δίκη, τα προδικαστικά ερωτήματα και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

5. Το ΙHK Berlin ζητεί από το γραφείο Grimshaw, μια εταιρία αγγλικού δικαίου η οποία εδρεύει στο Λονδίνο, την καταβολή αποζημίωσης, στο πλαίσιο εκτελέσεως συμβάσεως για την εκπόνηση αρχιτεκτονικής μελέτης, λόγω κακού σχεδιασμού. Το γραφείο Grimshaw ανέλαβε με τη σύμβαση αυτή την υποχρέωση να εκπονήσει τα αρχιτεκτονικά σχέδια για ένα ακίνητο στο Βερολίνο. Στο σημείο 3.2.6 της συμβάσεως αυτής συμφωνήθηκε:

«Οι παροχές πρέπει να εκτελούνται στη γερμανική γλώσσα. Η αλληλογραφία

μεταξύ [του IHK Berlin] και [του γραφείου Grimshaw] και των διοικητικών αρχών και των δημόσιων οργανισμών πρέπει να συντάσσεται στη γερμανική γλώσσα.»

Στο σημείο 10.2 της εν λόγω συμβάσεως συμφωνήθηκε:

«Τα δικαστήρια του Βερολίνου έχουν αποκλειστική δικαιοδοσία για την επίλυση των διαφορών που ανακύπτουν.»

Στο σημείο 10.4 της εν λόγω συμβάσεως συμφωνήθηκε:

«Η παρούσα σύμβαση διέπεται από το γερμανικό δίκαιο.»

6. Το IHK Berlin κατέθεσε ενώπιον των γερμανικών δικαστηρίων, προκειμένου να επιδοθούν στο γραφείο Grimshaw, αντίγραφα του δικογράφου της αγωγής της και του συνόλου των συνημμένων τα οποία μνημονεύονταν στην εν λόγω αγωγή. Τα συνημμένα αυτά περιελάμβαναν τη μεταξύ των διαδίκων συναφθείσα σύμβαση περί καταρτίσεως αρχιτεκτονικών σχεδίων, ορισμένες συμπληρωματικές συμφωνίες σε σχέση με την αρχική σύμβαση καθώς και το προσχέδιό της, ένα απόσπασμα από τον πίνακα παροχών καθώς και πλειάδα εγγράφων, μεταξύ άλλων και εγγράφων του γραφείου Grimshaw, τα οποία αφορούν την αλληλογραφία με τις εταιρίες στις οποίες ανατέθηκε η διαπίστωση και η άρση των επίμαχων ελαττωμάτων. Εντούτοις,

βάσει των στοιχείων που παραθέτει το Bundesgerichtshof, το γραφείο Grimshaw δεν είχε λάβει γνώση όλων των συνημμένων πριν από την άσκηση της αγωγής, ιδίως δεν είχε λάβει γνώση των εγγράφων σχετικά με τη διαπίστωση και την άρση των ελαττωμάτων καθώς και του κόστους τους. Πέραν τούτου, το περιεχόμενο των συνημμένων, στο οποίο κάνει μνεία το IHK Berlin, παρατίθεται εν μέρει στο δικόγραφο της αγωγής.

7. Η από 29 Μαΐου 2002 αγωγή του IHK Berlin κατά του γραφείου Grimshaw, με την οποία προβάλλεται αξίωση αποζημιώσεως πηγάζουσα από τη σύμβαση περί καταρτίσεως αρχιτεκτονικών σχεδίων, είχε επιδοθεί στο γραφείο Grimshaw στη γερμανική στις 20 Δεκεμβρίου 2002. Μετά την αρχική άρνησή του να παραλάβει την αγωγή ελλείψει μεταφράσεώς της στην αγγλική, επιδόθηκαν στο γραφείο Grimshaw, στις 23 Μαΐου 2003 στο Λονδίνο, το δικόγραφο της αγωγής μεταφρασμένο στην αγγλική καθώς και, άνευ μεταφράσεως, τα συνημμένα στη γερμανική.

8. Με έγγραφό του της 13ης Ιουνίου 2003, το γραφείο Grimshaw υποστήριξε ότι η επίδοση δεν ήταν νομότυπη, διότι τα συνημμένα δεν ήταν μεταφρασμένα στην αγγλική και, για τον λόγο αυτόν, αρνήθηκε, επικαλούμενο το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000, να παραλάβει την αγωγή της οποίας η επίδοση δεν παράγει, κατά την άποψή του, έννομα αποτελέσματα. Κατά τα λοιπά, το γραφείο Grimshaw προέβαλε και την ένσταση παραγραφής και προέβη σε ανακοίνωση της δίκης στο γραφείο Weiss το οποίο μετέσχε ως παρεμβαίνον στη δίκη ενώπιον των γερμανικών δικαστηρίων.

9. Από τη διάταξη περί παραπομπής συνάγεται ότι το Landgericht Berlin έκρινε, με μη οριστική απόφασή του, ότι η αγωγή είχε νομοτύπως επιδοθεί στις 23 Μαΐου 2003. Το Kammergericht Berlin απέρριψε με απόφασή του την έφεση του γραφείου Grimshaw. Κατά της ανωτέρω αποφάσεως του Kammergericht άσκησε το παρεμβαίνον —το γραφείο Weiss— αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, ήτοι του Bundesgerichtshof.

αποσταλεί σχεδόν ταυτόχρονα με το δικόγραφο της αγωγής ή διότι ο εναγόμενος είχε λάβει γνώση του συνόλου των εγγράφων πριν από την άσκηση της αγωγής. Το αιτούν δικαστήριο τονίζει ότι εν προκειμένω το γραφείο Grimshaw δεν είχε λάβει γνώση όλων των εγγράφων, ιδίως των εγγράφων σχετικά με τη διαπίστωση των ελαττωμάτων, την άρση τους καθώς και το ύψος των δαπανών προς τούτο. Τα έγγραφα αυτά δεν μπορούν να θεωρηθούν ως άνευ σημασίας, δεδομένου ότι από την εκτίμησή τους ενδέχεται να εξαρτάται η απόφαση σχετικά με την προβολή αμυντικών ισχυρισμών προς αντίκρουση της αγωγής.

10. Το Bundesgerichtshof εκθέτει ότι, κατά τον γερμανικό κώδικα πολιτικής δικονομίας, το δικόγραφο της αγωγής, στο οποίο γίνεται μνεία σε συνημμένα έγγραφα, αποτελεί μαζί με αυτά μία ενότητα και ότι ο εναγόμενος πρέπει να έχει στη διάθεσή του όλα τα στοιχεία που προσκομίζει ο ενάγων και τα οποία είναι αναγκαία για την άμυνά του. Ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατό να εκτιμηθεί το κύρος της επιδόσεως του δικογράφου της αγωγής ανεξάρτητα από την επίδοση των συνημμένων, διότι δήθεν τα ουσιαστικά στοιχεία προκύπτουν από το δικόγραφο της αγωγής και διασφαλίζεται το δικαίωμα νόμιμης ακροάσεως μέσω των επαρκών δυνατοτήτων άμυνας που παρέχονται στον εναγόμενο στο πλαίσιο της δίκης.

11. Κατά το Bundesgerichtshof, εξαίρεση από την ανωτέρω αρχή επιτρέπεται στην περίπτωση που η ανάγκη ενημερώσεως του εναγομένου δεν θίγεται ουσιαστικά, π.χ. διότι κάποιο συνημμένο το οποίο δεν είχε προσαρτηθεί στο δικόγραφο της αγωγής είχε

12. Το Bundesgerichtshof διευκρινίζει επίσης ότι κανένα από τα όργανα εκπροσώπησης του γραφείου Grimshaw δεν κατανοεί τη γερμανική και φρονεί ότι είναι πιθανόν ο κανονισμός 1348/2000 να πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν μπορεί να αντιταχθεί άρνηση παραλαβής στηριζόμενη στο γεγονός ότι τα συνημμένα δεν είναι μεταφρασμένα. Πράγματι, το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000 ουδέν διαλαμβάνει σχετικά με την άρνηση παραλαβής συνημμένων. Πέραν τούτου, βάσει του προβλεπόμενου στο άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 1348/2000 εντύπου το οποίο χρησιμοποιείται για αιτήσεις επιδόσεων στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένώσεως, απαιτούνται στοιχεία σχετικά με το είδος του εγγράφου και τη χρησιμοποιούμενη γλώσσα μόνο σε σχέση με το επιδοτέο έγγραφο (σημείο 6.1. και 6.3. του εντύπου),

όχι ωστόσο σε σχέση με τα συνημμένα σε αυτό έγγραφα για τα οποία απαιτείται μόνο να αναγράφεται στο έντυπο ο αριθμός τους (σημείο 6.4. του εντύπου). Εντούτοις, κατά το Bundesgerichtshof, σημασία έχει μόνον το αν η σχετική πράξη αποτελεί πράξη που επιδίδεται ή κοινοποιείται κατά την έννοια του κανονισμού 1348/2000· η μορφή του εντύπου δεν μπορεί να επηρεάσει το ζήτημα αυτό.

13. Στην περίπτωση κατά την οποία δεν μπορεί να αντιταχθεί άρνηση παραλαβής με την αιτιολογία και μόνον ότι τα συνημμένα είναι αμετάφραστα, το Bundesgerichtshof φρονεί ότι η σύμβαση με την οποία το ενάγον και η εναγομένη συμφώνησαν ότι η αλληλογραφία διεξάγεται στη γερμανική δεν αρκεί προκειμένου να αποκλειστεί το δικαίωμα του εναγομένου να αρνηθεί την παραλαβή βάσει του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 1348/2000. Από τη ρήτρα αυτή δεν συνάγεται ότι η εναγομένη κατανοεί τη γλώσσα αυτήν κατά την έννοια του κανονισμού 1348/2000.

14. Τέλος, στην περίπτωση που μια συμβατική ρήτρα δεν μπορεί να θεωρηθεί ως τεκμήριο κατανοήσεως μιας γλώσσας, το Bundesgerichtshof ερωτά αν υπάρχει πάντοτε η δυνατότητα αρνήσεως παραλαβής ενός δικογράφου, στην περίπτωση που τα συνημμένα είναι αμετάφραστα, ή αν υπάρχουν εξαιρέσεις, π.χ. στην περίπτωση που ο εναγομένος διαθέτει μετάφραση των συνημμένων ή στην περίπτωση που στο δικόγραφο της αγωγής επαναλαμβάνεται αυτολεξεί σε μετάφραση το κείμενο του συνημμένου. Ωστόσο, τούτο θα μπορούσε να συμβαίνει και στην περίπτωση που τα έγγραφα έχουν διαβιβαστεί ως συνημμένα τα οποία, βάσει

έγκυρης συμφωνίας μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, έχουν συνταχθεί στη γλώσσα της συμβάσεως. Το Bundesgerichtshof επισημαίνει την περίπτωση των διασυνοριακών συμβάσεων στο πλαίσιο των οποίων τα ασθενέστερα και, ενδεχομένως, χρήζοντα προστασίας μέρη συμφωνούν η αλληλογραφία να διεξάγεται στη γλώσσα του επαγγελματία. Ωστόσο, εν προκειμένω το γραφείο Grimshaw συνήψε τη σύμβαση στο πλαίσιο ασκήσεως της επαγγελματικής δραστηριότητάς του. Το Bundesgerichtshof φρονεί ότι δεν υφίσταται ιδιαίτερη ανάγκη προστασίας του εν λόγω γραφείου και, ως εκ τούτου, δεν υπάρχει ανάγκη να του αναγνωριστεί δικαίωμα αρνήσεως παραλαβής.

15. Δεδομένου ότι το Bundesgerichtshof έχει επιφυλάξεις ως προς την ερμηνεία του κανονισμού 1348/2000, ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα ερωτήματα για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως:

«1) Πρέπει το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1348/2000 του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, περί επιδόσεως και κοινοποιήσεως στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ο παραλήπτης μιας πράξεως δεν έχει, βάσει του άρθρου 8, παράγραφος 1, του ανωτέρω κανονισμού, το δικαίωμα να αρνηθεί την παραλαβή της όταν μόνον τα συνημμένα ενός επιδοτού εγγράφου δεν έχουν συνταχθεί στη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής ή σε γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως την οποία ο παραλήπτης κατανοεί;

- 2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

Πρέπει το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 1348/2000 να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ο παραλήπτης “κατανοεί”, κατά την έννοια του ανωτέρω κανονισμού, τη γλώσσα ενός κράτους μέλους διαβίβασεως ήδη εκ του λόγου ότι στο πλαίσιο της ασκήσεως της επαγγελματικής δραστηριότητάς του συμφώνησε με σύμβαση που συνήψε με την αιτούσα ότι τα έγγραφα θα συντάσσονται στη γλώσσα του κράτους μέλους διαβίβασεως;

- 3) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα:

Πρέπει το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000 να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι σε κάθε περίπτωση ο παραλήπτης δεν μπορεί να αρνηθεί, επικαλούμενος το άρθρο 8, παράγραφος 1, του ανωτέρω κανονισμού, την παραλαβή των συνημμένων ενός εγγράφου, τα οποία δεν έχουν συνταχθεί στη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής ή σε γλώσσα του κράτους μέλους διαβίβασεως την οποία ο παραλήπτης κατανοεί, όταν έχει προβεί, στο πλαίσιο της επαγγελματικής δραστηριότητάς του, στη σύναψη συμβάσεως με την οποία έχει συμφωνήσει ότι η μεταξύ τους αλληλογραφία θα συντάσσεται στη γλώσσα του κράτους μέλους διαβίβασεως, τα δε διαβιβασθέντα συνημμένα αφενός αφορούν τη μεταξύ τους αλληλογραφία αφετέρου έχουν συνταχθεί στη γλώσσα που συμφώνησαν;»

16. Στη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου μετέσχον το γραφείο Grimshaw, το γραφείο Weiss, το IHK Berlin, η Γαλλική, η Ιταλική, η Σλοβακική και η Τσεχική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

17. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 24ης Οκτωβρίου 2007, το γραφείο Weiss, το γραφείο Grimshaw, η Γαλλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή διατύπωσαν προφορικά τις παρατηρήσεις τους και απάντησαν σε ερωτήσεις του Δικαστηρίου.

IV — Ισχυρισμοί των μετεχόντων στη διαδικασία

A — Επί του πρώτου ερωτήματος

18. Το γραφείο Weiss φρονεί ότι το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι υπάρχει δικαίωμα του παραλήπτη να αρνηθεί την παραλαβή της πράξεως, βάσει του άρθρου 8, παράγραφος 1, του ανωτέρω κανονισμού, και στην περίπτωση που τα συνημμένα της δεν έχουν συνταχθεί στη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής ή

σε γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως την οποία κατανοεί ο παραλήπτης.

19. Το γραφείο *Grimshaw* υποστηρίζει ότι δικαίωμα του παραλήπτη να αρνηθεί την παραλαβή υφίσταται όταν απλώς τα συνημμένα μιας επιδοτέας ή κοινοποιητέας πράξεως δεν έχουν συνταχθεί στη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής ή σε γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως την οποία κατανοεί ο παραλήπτης. Βάσει της διατυπώσεως του άρθρου 8 του κανονισμού 1348/2000, ως πράξεις δεν νοούνται μόνον τα έγγραφα που έχουν συνταχθεί από δικηγόρο, αλλά όλα τα έγγραφα και τα δικαιολογητικά τα οποία κατατέθηκαν προς επίδοση ή κοινοποίηση. Το πνεύμα και ο σκοπός του άρθρου 5, παράγραφος 1, και του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000 συνηγορούν αποφασιστικά υπέρ της απόψεως ότι ως «πράξεις» πρέπει να νοούνται και τα συνημμένα ενός δικογράφου. Το γραφείο *Grimshaw* κάνει μνεία επίσης των Κανονισμών Διαδικασίας του Δικαστηρίου (άρθρο 29, παράγραφος 3) και του Πρωτοδικείου (άρθρο 35, παράγραφος 3) από τους οποίους προκύπτει ότι το δικόγραφο και τα συνημμένα πρέπει να θεωρούνται ως μία ενότητα. Αμφότερα πρέπει να έχουν συνταχθεί στην ίδια γλώσσα, ήτοι, εφόσον παρίσταται ανάγκη, στη γλώσσα την οποία κατανοεί ο εναγόμενος. Εντούτοις, το να θεωρηθεί ότι κατ' αρχήν πρέπει να μεταφράζεται οτιδήποτε είναι αναγκαίο για την άμυνα του εναγομένου δεν αποτελεί κριτήριο το οποίο παρέχει επαρκή ασφάλεια δικαίου. Αντιθέτως, πρέπει να μεταφράζονται όλα τα συνημμένα, δεδομένου ότι η γνώση τους παρέχει τη δυνατότητα να κριθεί το ζήτημα όχι μόνον της άμυνας που πρέπει να αντιταχθεί, αλλά και του είδους και των μέσων της άμυνας αυτής. Ορισμένοι αμυντικοί

ισχυρισμοί προκύπτουν ενδεχομένως για πρώτη φορά από τα συνημμένα και δεν περιλαμβάνονται κατ' αναγκήν μεταξύ των στοιχείων που επικαλέστηκε ο ενάγων. Τέλος, το γραφείο *Grimshaw* φρονεί ότι η παράλειψη μεταφράσεως ορισμένων συνημμένων μιας αγωγής προσβάλλει την αρχή της ίσης μεταχείρισεως, δεδομένου ότι στο πλαίσιο μιας αμιγώς εθνικής διαδικασίας ενώπιον των γερμανικών δικαστηρίων το σύνολο των συνημμένων θα διετιθέντο στη γερμανική.

20. Το *IHK Berlin* επισημαίνει ότι το γραφείο *Grimshaw* έλαβε μαζί με το δικόγραφο της αγωγής και τα αναφερόμενα σε αυτήν συνημμένα. Το *IHK Berlin* υποστηρίζει ότι, κατά το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000, το δικαίωμα του παραλήπτη μιας πράξεως να αρνηθεί την παραλαβή της αφορά, κατά τη διατύπωση και τη συστηματική διάρθρωση του κανονισμού, μόνον πράξεις απευθυνόμενες ενώπιον δικαστηρίων. Τα συνημμένα δεν αποτελούν πράξεις υπό την ανωτέρω έννοια. Αντιθέτως, πρόκειται για λοιπά διαβιβαστέα έγγραφα. Προς εκπλήρωση του σκοπού της ενημερώσεως του εναγομένου σχετικά με το αντικείμενο και τη βάση της αγωγής δεν απαιτείται η μετάφραση πολυσέλιδων συνημμένων στα οποία ενδεχομένως μόνο μία και μόνη ρήτρα έχει σημασία. Η απόδειξη των ισχυρισμών που αφορούν πραγματικά γεγονότα διεξάγεται στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας και, κατά το στάδιο αυτό, είναι ανά πάσα στιγμή δυνατό να μεταφραστούν ορισμένα έγγραφα τα οποία δεν είχαν μεταφραστεί κατά την άσκηση της αγωγής. Το να υποχρεωθεί ο ενάγων να μεταφράσει όλα τα συνημμένα ενδέχεται να αποβεί άκρως δαπανηρό

και αντίθετο προς τον σκοπό της επιταχύνσεως που επιδιώκει ο κανονισμός.

21. Η *Γαλλική Κυβέρνηση* τονίζει ότι η μετάφραση όλων των διαβιβασθέντων εγγράφων σε γλώσσα την οποία κατανοεί ο παραλήπτης αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την προάσπιση των συμφερόντων του και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων του άμυνας. Υποστηρίζει επίσης ότι για όλα τα έγγραφα τα οποία περιλαμβάνονται στην επίδοση ισχύει η ίδια ρύθμιση περί διαβιβάσεως και, ειδικότερα, οι ίδιες υποχρεώσεις μεταφράσεως ανεξαρτήτως του αν πρόκειται για επιδοτέες ή κοινοποιητέες πράξεις ή για συνημμένα των πράξεων αυτών. Συγκεκριμένα, κατά τη Γαλλική Κυβέρνηση, τα συνημμένα αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της πράξεως. Κατά τα λοιπά, το άρθρο 8, παράγραφος 2, του κανονισμού 1348/2000 προβλέπει ότι η υπηρεσία παραλαβής επιστρέφει στην υπηρεσία διαβιβάσεως τα έγγραφα των οποίων ζητείται η μετάφραση, όταν ο παραλήπτης αρνηθεί να παραλάβει το έγγραφο. Επομένως, από τη διατύπωση του ανωτέρω άρθρου συνάγεται ότι μπορεί να ζητηθεί μετάφραση όλων των διαβιβασθέντων εγγράφων και όχι μόνον της επιδοτέας ή κοινοποιητέας πράξεως.

22. Η *Ιταλική Κυβέρνηση* φρονεί, επικαλούμενη τη χρήση του ουσιαστικού «πράξεις», ότι το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ο παραλήπτης μπορεί να αρνηθεί την παραλαβή της επιδοτέας ή κοινοποιητέας πράξεως αν τα συνημμένα της πράξεως αυτής έχουν συνταχθεί σε γλώσσα άλλη από την επίσημη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής ή από τη γλώσσα του

κράτους μέλους διαβιβάσεως την οποία κατανοεί ο παραλήπτης. Συνεπώς, πρέπει να παρασχεθεί στον παραλήπτη της επιδοτέας το δικαίωμα να αρνηθεί την παραλαβή της πράξεως, ακόμη και στην περίπτωση που δεν πληρούνται οι μεταφραστικές απαιτήσεις που προβλέπει το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000 μόνο σε σχέση με ένα ή ορισμένα συνημμένα.

23. Η *Σλοβακική Κυβέρνηση* διαπιστώνει, λαμβανομένου υπόψη του συστήματος που καθιερώνει ο κανονισμός 1348/2000 πρωτίστως με τις αιτιολογικές σκέψεις του, ότι προς το συμφέρον μιας ομοιόμορφης ερμηνείας και εφαρμογής του κανονισμού πρέπει να νοείται υπό τον όρο «πράξη που επιδιέχεται ή κοινοποιείται» όχι μόνον η βασική πράξη, αλλά και τα συνημμένα τα οποία επιδίδονται ή κοινοποιούνται στον παραλήπτη από κοινού με την πράξη αυτή. Προκειμένου ο παραλήπτης να μπορεί να λάβει πλήρη γνώση της πράξεως, η οποία του επιδόθηκε στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως, και προκειμένου να μπορεί να ασκήσει αποτελεσματικά τα δικαιώματά του ενώπιον του δικαστηρίου του κράτους μέλους διαβιβάσεως, απαιτείται να γνωρίζει επακριβώς το περιεχόμενο του συνόλου της επιδιδόμενης πράξεως. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίον η Σλοβακική Κυβέρνηση φρονεί ότι το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ο παραλήπτης έχει δικαίωμα να αρνηθεί να παραλάβει μια επιδιδόμενη ή κοινοποιούμενη πράξη, δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 1, και στην περίπτωση που μόνον τα συνημμένα της επιδιδόμενης ή κοινοποιούμενης πράξεως δεν έχουν συνταχθεί στη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής ή στη γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως, την οποία κατανοεί ο παραλήπτης.

24. Η *Τσεχική Κυβέρνηση* φρονεί ότι τα συνημμένα της αγωγής αποτελούν από κοινού με το δικόγραφο της αγωγής ένα ενιαίο σύνολο και ότι πρέπει να εφαρμόζεται επ' αυτών η ίδια γλωσσική ρύθμιση. Κατά την άποψή της, υπέρ της ερμηνείας αυτής συνηγορεί κυρίως το γεγονός ότι η σημασία των συνημμένων του δικογράφου της αγωγής για τον εναγόμενο και για το δικαστήριο στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας δικαιολογεί την ερμηνεία του δικαιώματος για μια δίκαιη δίκη υπό την έννοια ότι το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ενημέρωση του εναγομένου σχετικά με το περιεχόμενο των συνημμένων. Τα συνημμένα πρέπει να μεταφράζονται και στην περίπτωση κατά την οποία ο ενάγων παραθέτει ή μνημονεύει με άλλον τρόπον σημαντικά χωρία των συνημμένων αυτών στην επιδιδόμενη αγωγή. Πρέπει να επιτυγχάνεται η ισότητα των διαδίκων, πράγμα το οποίο, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς, σημαίνει την ύπαρξη ισότητας των όπλων. Όταν ο ενάγων επισυνάπτει στο δικόγραφο της αγωγής ένα συνημμένο, μπορεί να θεωρηθεί ότι γνωρίζει το περιεχόμενό του, αυτή δε η δυνατότητα πρέπει να παρασχεθεί και στον εναγόμενο. Η παράθεση των κρίσιμων σημείων στο δικόγραφο της αγωγής ουδόλως επηρεάζει το δικαίωμα του εναγομένου. Το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ο παραλήπτης έχει το δικαίωμα να αρνηθεί την παραλαβή μιας πράξεως ακόμη και αν μόνον τα συνημμένα της πράξεως έχουν συνταχθεί σε άλλη γλώσσα πλην της επίσημης γλώσσας ή γλώσσας την οποία κατανοεί ο παραλήπτης.

25. Η *Επιτροπή* επισημαίνει κατ' αρχάς ότι σκοπός των συνημμένων που επισυνάπτονται στο δικόγραφο μιας αγωγής είναι κατά κανόνα να παράσχουν στοιχεία που συμπληρώνουν το δικόγραφο της αγωγής ή

τεκμηριώνουν την ορθότητα των στοιχείων που παρατίθενται σε αυτό. Ως εκ τούτου, τα συνημμένα αποτελούν κατ' αρχήν αναπόσπαστο μέρος της αγωγής. Κατά τα λοιπά, το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000 χρησιμοποιεί μια έννοια γένους, όταν κάνει λόγο για πράξη η οποία επιδίδεται ή κοινοποιείται, γεγονός το οποίο υποδηλώνει το ευρύ περιεχόμενο της έννοιας αυτής καθώς και το γεγονός ότι η έννοια αυτή μπορεί να περιλαμβάνει τόσο το δικόγραφο της αγωγής όσο και τα συνημμένα του. Το έντυπο που παρατίθεται στο παράρτημα του κανονισμού 1348/2000 δεν απαντά στο ερώτημα σχετικά με το τι αποτελεί πράξη που επιδίδεται ή κοινοποιείται.

26. Η δέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1348/2000 αιτιολογεί το γλωσσικό καθεστώς του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000. Η ανάγκη μεταφράσεως των συνημμένων πρέπει να κρίνεται ανάλογα με τις συνέπειες που έχει επί των συμφερόντων του παραλήπτη του δικογράφου της αγωγής. Έτσι, δεν είναι αναγκαία η μετάφραση των συνημμένων, όταν το περιεχόμενό τους επαναλαμβάνεται στο δικόγραφο της αγωγής. Αντίθετα, έχει σημασία η γλωσσική κατανόηση των συνημμένων για τη διαφύλαξη των συμφερόντων του παραλήπτη, όταν το δικόγραφο της αγωγής παραπέμπει σε συνημμένα χωρίς να παραθέτει το περιεχόμενό τους. Στην περίπτωση που τα συνημμένα περιέχουν συναφώς στοιχεία τα οποία δεν περιλαμβάνονται στο δικόγραφο της αγωγής και τα οποία είναι αναγκαία για τη διαφύλαξη των συμφερόντων του παραλήπτη, ο εναγόμενος μπορεί να αρνηθεί την παραλαβή τους αν δεν είναι μεταφρασμένα.

B — Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

27. Το γραφείο *Weiss* επισημαίνει ότι δεν είναι σύμφωνο με τον κανονισμό 1348/2000 να εξαρτάται το δικαίωμα αρνήσεως παραλήπτης από το αν ο παραλήπτης συνήψε με τον αντίδικό του σύμβαση στην οποία συμφώνησε να πραγματοποιείται η αλληλογραφία στη γλώσσα του κράτους μέλους διαβίβασεως. Από μια τέτοια συμφωνία δεν συνάγεται ότι ο παραλήπτης της πράξεως που επιδίδεται ή κοινοποιείται πράγματι κατανοεί τη γλώσσα του κράτους μέλους διαβίβασεως. Ειδικότερα, ενδέχεται για την πραγματοποίηση της αλληλογραφίας να προσφεύγει και στις υπηρεσίες κάποιου γραφείου μεταφραστών. Η συμφωνία για τη χρήση μιας συγκεκριμένης γλώσσας στο πλαίσιο των συμβατικών σχέσεων τους δεν μπορεί να εξομοιωθεί με αποδοχή για τη διεξαγωγή δίκης στην αντίστοιχη γλώσσα διαδικασίας του δικαστηρίου. Η διεξαγωγή δίκης απαιτεί —ακριβώς λόγω της εξειδικευμένης νομικής ορολογίας— κατά κανόνα από τον παραλήπτη της πράξεως σημαντικά μεγαλύτερη γνώση της ξένης γλώσσας απ' ό,τι η εκτέλεση της συμβάσεως που αφορά τον τομέα της ειδικότητάς του.

28. Το γραφείο *Grimshaw* φρονεί ότι το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000 δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ο παραλήπτης «κατανοεί» τη γλώσσα του κράτους μέλους διαβίβασεως εκ του λόγου και μόνον ότι στο πλαίσιο της ασκήσεως της επαγγελματικής δραστηριότητάς του συμφώνησε συμβατικά με τον ενάγοντα να πραγματοποιείται η μεταξύ τους αλληλογραφία στη γλώσσα του κράτους μέλους διαβίβασεως. Το γεγονός ότι ο παραλήπτης μιας πράξεως συμφώνησε,

στο πλαίσιο συμβάσεως που συνήψε με τον ενάγοντα κατά την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητάς του, ότι η αλληλογραφία θα πραγματοποιείται στη γλώσσα του κράτους μέλους διαβίβασεως αποτελεί απλώς ένδειξη σχετικά με τη γνώση της γλώσσας. Αν η επίδοση του δικογράφου της αγωγής επιχειρείτο βάσει ενδείξεων, θα προσβαλλόταν το δικαίωμα νόμιμης ακροάσεως. Το γεγονός ότι ο παραλήπτης συμφώνησε στο πλαίσιο συμβάσεως που συνήψε ότι η αλληλογραφία θα πραγματοποιείται στη γλώσσα του κράτους μέλους διαβίβασεως δεν σημαίνει ότι πράγματι κατανοεί τη γλώσσα αυτή. Δεν θα μπορούσε να θεμελιωθεί από δογματικής απόψεως για ποιον λόγο μια συμβατική ρύθμιση μεταξύ ιδιωτών, η οποία βάσει της βουλήσεως των συμβαλλομένων ισχύει μόνο για την ομαλή εκτέλεση της συμβάσεως μεταξύ αυτών των δύο ιδιωτών, πρέπει να περιορίσει το δημόσιο δικαίωμα νόμιμης ακροάσεως το οποίο έχει ο παραλήπτης της πράξεως έναντι των ασκούντων δημόσια εξουσία δικαστηρίων.

29. Το *IHK Berlin* φρονεί ότι τυχόν συμφωνία των μερών για τη χρήση μίας συγκεκριμένης γλώσσας στο πλαίσιο έννομης σχέσεως η οποία κατέληξε να αποτελεί αντικείμενο ένδικης διαφοράς υπερέχει του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 1348/2000. Από μια τέτοια συμφωνία συνάγεται στην πράξη το τεκμήριο ότι ο παραλήπτης κατανοεί μια πράξη όταν αυτή αφορά τη συγκεκριμένη έννομη σχέση και έχει συνταχθεί στη συμφωνηθείσα γλώσσα. Αν τα μέρη είχαν συμφωνήσει ποια είναι η κρίσιμη για την έννομη σχέση τους γλώσσα, τότε τούτο εξυτηρείται την ομαλή εκτέλεση της συμβάσεως και έχει σημασία και στην περίπτωση που ανακύψουν διαφορές που μπορούν να καταλήξουν μέχρι και στην άσκηση αγωγής. Με τη ρύθμιση αυτή, τα μέρη παραιτήθηκαν αμοιβαία από το δικαίωμά τους να επικαλεστούν το άρθρο

8, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 1348/2000 στην περίπτωση που λάβουν μια πράξη που έχει συνταχθεί στην προβλεπόμενη από τη σύμβαση γλώσσα.

30. Η Γαλλική Κυβέρνηση φρονεί κατ' αρχάς ότι εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εκτιμήσει, βάσει των πραγματικών περιστάσεων της εκάστοτε υποθέσεως, αν η γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι κατανοητή στον παραλήπτη της πράξεως κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 1348/2000. Το γεγονός ότι τα συμβαλλόμενα μέρη επέλεξαν για την αλληλογραφία τους τη γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως αποτελεί στοιχείο το οποίο μπορεί να ληφθεί συναφώς υπόψη.

31. Εντούτοις, αυτό και μόνο το γεγονός δεν αρκεί προκειμένου να θεωρηθεί ότι η γλώσσα του κράτους μέλος διαβιβάσεως είναι κατανοητή στον παραλήπτη της πράξεως κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 1348/2000 και προκειμένου να απαλλάξει το εθνικό δικαστήριο από το να προβεί σε έλεγχο in concreto. Συγκεκριμένα, όταν η γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως είναι η μόνη η οποία μπορεί να θεωρηθεί κατανοητή από τον παραλήπτη εκ του λόγου ότι μια συμβατική ρήτρα προβλέπει ότι η αλληλογραφία πρέπει να διεξάγεται στη γλώσσα αυτή, τότε εισάγεται με τον τρόπο αυτόν ένα νόμιμο τεκμήριο το οποίο βραίνει πέραν των όσων προβλέπει ο κανονισμός.

32. Η Ιταλική Κυβέρνηση φρονεί ότι το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την

έννοια ότι ο παραλήπτης της πράξεως έχει το δικαίωμα να αρνηθεί την παραλαβή της είτε την παραλαβή των συνημμένων της πράξεως αυτής τα οποία δεν έχουν συνταχθεί στην επίσημη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής ή σε γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως την οποία κατανοεί ο παραλήπτης· συναφώς, η γλώσσα την οποία επέλεξαν με συμβατική συμφωνία τα μέρη για την αλληλογραφία τους δεν ασκεί επιρροή ακόμη και στην περίπτωση που τα συνημμένα της πράξεως επιδόθηκαν στον παραλήπτη στη γλώσσα που είχε συμφωνηθεί συμβατικά. Η εξουσία αρνήσεως παραλαβής μιας πράξεως η οποία έχει συνταχθεί σε γλώσσα άλλη από αυτήν που γνωρίζει ο παραλήπτης της πράξεως που επιδίδεται ή κοινοποιείται δεν μπορεί να εκλείψει εκ του γεγονός και μόνον ότι τα μέρη συμφώνησαν να χρησιμοποιείται αυτή η γλώσσα στη μεταξύ τους αλληλογραφία. Κατά τη Γαλλική Κυβέρνηση, είναι αμφίβολο το κατά πόσον συμφωνίες που αφορούν τη συμβατική επιλογή μιας γλώσσας μπορούν να δεσμεύσουν τα συμβαλλόμενα μέρη σε σχέση με τη χρήση της και κατά το στάδιο κατά το οποίο ανακύπτουν προβλήματα στο πλαίσιο της συμβατικής σχέσεως, ιδίως στην περίπτωση που η σύγκρουση μεταξύ των μερών άγεται ενώπιον δικαστηρίου.

33. Κατά τη Σλοβακική Κυβέρνηση, το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 1348/2000 δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ο παραλήπτης της πράξεως «κατανοεί» μόνον τη γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως εκ του λόγου ότι μεταξύ αυτού και του ενάγοντος υπάρχει συμφωνία για την πραγματοποίηση της μεταξύ τους αλληλογραφίας, στο πλαίσιο της ασκήσεως της επαγγελματικής δραστηριότητάς τους, στη γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως. Η Σλοβακική Δημοκρατία φρονεί ότι δεν ασκεί επιρροή τυχόν ιδιωτική συμφωνία μεταξύ του παραλήπτη και του ενάγοντος σχετικά με τη χρήση της γλώσσας

του κράτους μέλους διαβίβασης στην αλληλογραφία στο πλαίσιο της ασκήσεως της επαγγελματικής δραστηριότητάς τους προκειμένου να διασφαλιστεί η νομότυπη επίδοση κατά την έννοια του κανονισμού.

34. Η *Τσεχική Κυβέρνηση* φρονεί ότι η συμφωνία για τη χρήση συγκεκριμένης γλώσσας στο πλαίσιο της επαγγελματικής δραστηριότητας δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκην τη γνώση της γλώσσας κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000. Η συμφωνία των διαδικιών σχετικά με τη χρήση μίας συγκεκριμένης γλώσσας μπορεί να ληφθεί υπόψη από το δικαστήριο στο πλαίσιο της εκτιμήσεως του κατά πόσον τυχόν άρνηση παραλαβής μιας πράξεως συνιστά καταχρηστική άσκηση δικαιώματος, πλην όμως δεν υπάρχει μία σαφής απάντηση. Η συγκατάθεση για τη χρήση μίας συγκεκριμένης γλώσσας στο πλαίσιο της αλληλογραφίας μεταξύ δύο επιχειρήσεων δεν σημαίνει καθ' εαυτήν ότι αμφότερα τα μέρη κατανοούν σε τέτοιο βαθμό τη γλώσσα ώστε να μπορούν να προσπίσουν αποτελεσματικά τα δικαιώματά τους στο πλαίσιο διαδικασίας στην οποία το δικόγραφο της αγωγής και τα συνημμένα της έχουν συνταχθεί σε μία συγκεκριμένη γλώσσα. Ως εκ τούτου, η *Τσεχική Κυβέρνηση* προτείνει να δοθεί αρνητική απάντηση στο δεύτερο ερώτημα.

35. Η *Επιτροπή* επισημαίνει ότι από τον κανονισμό 1348/2000, εν γένει, και από το άρθρο 8, παράγραφος 1, ειδικότερα, δεν συνάγεται ότι το ερώτημα αν ο παραλήπτης «κατανοεί» τη γλώσσα του κράτους μέλους διαβίβασης πρέπει να απαντηθεί βάσει ενός απλού τεκμηρίου και όχι βάσει του αν έχει πράγματι την ικανότητα προς τούτο. Η λέξη «κατανοεί» υποδηλώνει μια πραγματική, αντικειμενική κατάσταση και όχι μια απλή υπόθεση, έστω και αν η υπόθεση αυτή

ενδέχεται να στηρίζεται σε ορισμένες ενδείξεις, όπως είναι π.χ. η συμβατική συμφωνία σε σχέση με τη χρησιμοποιούμενη στο πλαίσιο της αλληλογραφίας γλώσσα. Συνεπώς, το γεγονός ότι στην παρούσα υπόθεση ο παραλήπτης, στο πλαίσιο ασκήσεως της επαγγελματικής δραστηριότητάς του, συμφώνησε συμβατικά με το ενάγον να πραγματοποιούν την αλληλογραφία τους στη γλώσσα του κράτους μέλους διαβίβασης μπορεί απλώς να ληφθεί υπόψη ως ένδειξη σχετικά με την κατανόηση της γλώσσας αυτής· ωστόσο, η συμφωνία αυτή δεν αποτελεί επαρκές αποδεικτικό στοιχείο ότι ο παραλήπτης πράγματι κατανοεί τη γλώσσα του κράτους μέλους διαβίβασης.

Γ — Επί του τρίτου ερωτήματος

36. Το *γραφείο Weiss* τονίζει ότι αν το δικαίωμα παραλαβής μιας πράξεως, σε σχέση με τα μη μεταφρασθέντα συνημμένα, θεωρηθεί ότι εξαρτάται από το αν τα συνημμένα αυτά έχουν συνταχθεί σε γλώσσα η οποία έχει συμφωνηθεί συμβατικά και από το αν αφορούν το αντικείμενο της συμβάσεως, τότε θα έπρεπε ο εναγόμενος, εντός σύντομης προθεσμίας, να αποφασίσει αν θα ασκήσει το δικαίωμά του αρνήσεως παραλαβής της πράξεως, χωρίς να έχει τη δυνατότητα να στηριχθεί σε κάποια μετάφραση προκειμένου να εκτιμήσει αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις προς τούτο, ιδίως αν υφίσταται συνάφεια με τη συμβατική σχέση. Εκ του λόγου ότι ο εναγόμενος ανέλαβε την υποχρέωση να εκτελέσει τη σύμβαση σε μία συγκεκριμένη γλώσσα δεν μπορεί να συναχθεί η βούλησή του να περιορίσει το δικαίωμά του νόμιμης ακροάσεως μέχρι του σημείου να παραιτηθεί του δικαιώματός του να ενημερώνεται για το αντικείμενο της διαφοράς σε μία (κατά κανόνα) κατανοητή σε αυτόν γλώσσα.

37. Το γραφείο *Grimshaw* υποστηρίζει ότι αν το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000 ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ο παραλήπτης δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να αρνηθεί την παραλαβή του δικογράφου της αγωγής επικαλούμενος το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000, εφόσον, στο πλαίσιο της επαγγελματικής δραστηριότητάς του, συνήψε σύμβαση με την οποία συμφώνησε η αλληλογραφία να πραγματοποιείται στη γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως, τα δε διαβιβασθέντα συνημμένα αφορούν την αλληλογραφία αυτή και έχουν συνταχθεί στη συμφωνηθείσα με τη σύμβαση γλώσσα, τότε η εφαρμογή του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000 θα εξηρτάτο από την αξιολογική εκτίμηση αν η συμπεριφορά του εναγομένου είναι κακόπιστη. Το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000 δεν πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ο παραλήπτης δεν μπορεί σε καμία περίπτωση, επικαλούμενος το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000, να αρνηθεί την παραλαβή αυτών των συνημμένων μιας πράξεως, τα οποία δεν έχουν συνταχθεί στη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής διαβιβάσεως την οποία κατανοεί ο παραλήπτης, εφόσον συνήψε, στο πλαίσιο ασκήσεως της επαγγελματικής δραστηριότητάς του, σύμβαση στην οποία προβλέπεται ότι η αλληλογραφία θα πραγματοποιείται στη γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως, τα δε διαβιβασθέντα συνημμένα αφορούν την αλληλογραφία αυτή και έχουν συνταχθεί στη συμφωνηθείσα με τη σύμβαση γλώσσα.

38. Το *IHK Berlin* φρονεί ότι ο παραλήπτης δεν μπορεί να αρνηθεί την παραλαβή των συνημμένων μιας πράξεως επικαλούμενος το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000, αν συμφώνησε, στο πλαίσιο ασκήσεως της επαγγελματικής δραστηριότητάς του, με τον αποστολέα ότι

η αλληλογραφία θα πραγματοποιείται στη γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως και τα διαβιβασθέντα συνημμένα αφορούν την αλληλογραφία αυτή και έχουν συνταχθεί στη συμφωνηθείσα γλώσσα. Στην περίπτωση αυτή, η άρνηση παραλαβής συνιστά καταχρηστική άσκηση δικαιώματος.

39. Η *Γαλλική Κυβέρνηση*, επικαλούμενη τη διατύπωση του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000, φρονεί ότι ο παραλήπτης έχει το δικαίωμα να αρνηθεί την παραλαβή μιας πράξεως και των συνημμένων της, αν αυτά έχουν συνταχθεί στη γλώσσα που συμφώνησαν τα μέρη για την αλληλογραφία και η γλώσσα αυτή δεν είναι μια γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής ή γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως την οποία κατανοεί ο παραλήπτης. Επομένως, δεν τίθεται ζήτημα ούτε άμεσης ούτε έμμεσης εξαιρέσεως από το δικαίωμα αρνήσεως παραλαβής μιας πράξεως η οποία έχει συνταχθεί σε κάποια άλλη γλώσσα από αυτές που προβλέπει το άρθρο 8 του κανονισμού 1348/2000. Μια διαφορετική ερμηνεία θα υπονόμωσε την πλήρη αποτελεσματικότητα του κανονισμού.

40. Η *Ιταλική Κυβέρνηση* υποστηρίζει ότι καταχρηστική μπορεί να θεωρηθεί η άρνηση παραλαβής μιας πράξεως μόνο στην περίπτωση στην οποία το περιεχόμενο των συνημμένων επαναλαμβάνεται καθ' ολοκληρίαν στο εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο το οποίο έχει μεταφραστεί στη γλώσσα του παραλήπτη ή στην περίπτωση που ο παραλήπτης είχε λάβει γνώση του συνόλου των συνημμένων αυτών ανεξαρτήτως της επιδόσεως, διότι περιλαμβάνονταν καθ' ολοκληρίαν στη μεταξύ των μερών αλληλογραφία η

οποία, βάσει της βουλήσεώς τους, πραγματοποιείται στη γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως. Εντούτοις, αυτές οι δύο προϋποθέσεις δεν εξετάστηκαν στην παρούσα υπόθεση. Η άρνηση του παραλήπτη να παραλάβει την πράξη πρέπει να θεωρηθεί νόμιμη. Υπό το πρίσμα αυτό, το δεύτερο σκέλος του τρίτου ερωτήματος, το οποίο προϋποθέτει τη συνδρομή ορισμένων πραγματικών περιστατικών τα οποία απέκλεισε το αιτούν δικαστήριο, πρέπει να θεωρηθεί απαράδεκτο, διότι δεν ασκεί επιρροή επί της εκδοθησόμενης αποφάσεως.

41. Η *Σλοβακική Κυβέρνηση* φρονεί ότι το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ο παραλήπτης έχει το δικαίωμα να αρνηθεί την παραλαβή μιας πράξεως που επιδίδεται ή κοινοποιείται, ήτοι των συνημμένων της πράξεως αυτής τα οποία δεν έχουν συνταχθεί στην επίσημη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής ή σε γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως την οποία κατανοεί ο παραλήπτης· συναφώς, η γλώσσα την οποία επέλεξαν τα μέρη με τη σύμβασή τους για την πραγματοποίηση της αλληλογραφίας τους δεν έχει σημασία ούτε στην περίπτωση που τα συνημμένα της πράξεως επιδόθηκαν στον παραλήπτη της σ' αυτήν τη συμβατικά συμφωνηθείσα γλώσσα.

42. Σε σχέση με το τρίτο ερώτημα, η *Τσεχική Κυβέρνηση* παραπέμπει στις αναπτύξεις επί του δεύτερου ερωτήματος και υποστηρίζει ότι η απάντηση στο τρίτο ερώτημα περιέχεται σε αυτήν του δεύτερου ερωτήματος.

43. Η *Επιτροπή* στηρίζεται στη διατύπωση της δέκατης αιτιολογικής σκέψεως του κανονισμού 1348/2000 και υποστηρίζει

επίσης την άποψη ότι τα συμφέροντα του παραλήπτη μιας πράξεως διασφαλίζονται επαρκώς, αν έλαβε ή μπορούσε να έχει λάβει γνώση του περιεχομένου των μη μεταφρασθέντων συνημμένων. Κατά την άποψή της, η συμβατική ρήτρα σχετικά με τη χρήση μιας γλώσσας δεν αφορά μόνον την αλληλογραφία μεταξύ των μερών, αλλά και την αλληλογραφία με τις διοικητικές αρχές και τους δημόσιους οργανισμούς. Η ρήτρα αυτή καλύπτει την αλληλογραφία σε περίπτωση διχογνωμίας σχετικά με τις συμβατικές υποχρεώσεις καθώς και την αλληλογραφία σε σχέση με μια ένδικη διαδικασία. Εντούτοις, η Επιτροπή διευκρινίζει ότι ενδείκνυται ενδεχομένως να πρέπει να ερμηνευθεί με άλλον τρόπο μια ρήτρα που συμφωνείται στο πλαίσιο συμβάσεως μεταξύ ενός ασθενούς μέρους και ενός ισχυρού μέρους όπως είναι οι συμβάσεις που συνάπτουν οι καταναλωτές.

V — Εκτίμηση της γενικής εισαγγελέα

A — Εισαγωγικές παρατηρήσεις

44. Σκοπός του κανονισμού 1348/2000 είναι κυρίως η βελτίωση και η επιτάχυνση της διαβιβάσεως μεταξύ των κρατών μελών δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις οι οποίες επιδίδονται ή κοινοποιούνται εντός άλλου κράτους μέλους. Σκοπός αυτής της καλύτερης και ταχύτερης διαβιβάσεως των πράξεων είναι να εξυπηρετείται έμμεσα η «καλή λειτουργία της

εσωτερικής αγοράς»³. Η διαπίστωση αυτή ισχύει για όλες τις αστικές και εμπορικές διαφορές, π.χ. για διαφορές από συμβάσεις μεταξύ επαγγελματιών, διαφορές από συμβάσεις που συνάπτουν καταναλωτές καθώς και διαφορές από αδικοπραξία. Πρέπει να τονιστεί ότι η έννοια των αστικών και εμπορικών υποθέσεων, όπως αυτή χρησιμοποιείται στον κανονισμό 1348/2000, δεν συμπίπτει με την έννοια που έχει ο όρος αυτός στο εθνικό δίκαιο⁴.

45. Στο πλαίσιο της παρούσας υποθέσεως υποβλήθηκαν τρία ερωτήματα. Το πρώτο ερώτημα αφορά εν γένει τις επιδόσεις σε κάθε είδους αστική και εμπορική υπόθεση. Αντιθέτως, το δεύτερο και το τρίτο πρέπει να περιοριστούν στο ειδικότερο πεδίο των επιδόσεων οι οποίες αφορούν συμβάσεις συναπτόμενες μεταξύ επαγγελματιών.

3 — Προτάσεις της γενικής εισαγγελέα Stix-Hackl της 28ης Ιουνίου 2005, στην υπόθεση Leffler (απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2005, C-443/03, Συλλογή 2005, σ. I-9611, σημείο 19).

4 — Βλ. Rijavec, «Pomen sodb Sodišča ES za opredeliten rojma civilne ali gospodarske zadeve z mednarodnim elementom», *Podjetje in Delo — PiD* 32 (2007), σ. 1147 (1151 επ.), και Mayr/Czernich, *Europäisches Zivilprozessrecht, eine Einführung*, 2006, σ. 55 επ. Το Δικαστήριο καθορίζει αυτοτελώς σε σχέση με τον κανονισμό το περιεχόμενο της έννοιας των αστικών και εμπορικών υποθέσεων. Ως εκ τούτου, η έννοια της αστικής και εμπορικής υποθέσεως πρέπει να θεωρείται ως αυτοτελής έννοια, κατά την ερμηνεία της οποίας πρέπει να γίνεται αναφορά στους στόχους και στο σύστημα της σύμβασης για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων καθώς και στις γενικές αρχές του δικαίου που συνάγονται από το σύνολο των εθνικών δικαϊκών συστημάτων (απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2002, C-271/00, *Gemeente Steenberg*, Συλλογή 2002, σ. I-10489, σκέψη 28), γεγονός που σημαίνει ότι η ερμηνεία της έννοιας αυτής δεν επηρεάζεται από το δίκαιο των κρατών μελών. Η νομολογία του Δικαστηρίου επί της σύμβασης για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων και επί του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1) μπορεί να ληφθεί υπόψη σε σχέση με το κατά πόσον υφίσταται αστική ή εμπορική υπόθεση κατά την έννοια του κανονισμού 1348/2000 (Jastrow, «*Europäische Zustellungsverordnung*», σε: Gebauer/Wiedmann, *Zivilrecht unter europäischem Einfluss*, 2005, σ. 1284, και Heiderhoff, «*Verordnung (EG) Nr. 1348/2000 des Rates vom 29. Mai 2000 über die Zustellung gerichtlicher und außergerichtlicher Schriftstücke in Zivil- oder Handelssachen in den Mitgliedstaaten*», σε: Rauscher [εκδότης]: *Europäisches Zivilprozessrechts, Kommentar*, τόμος 2, δεύτερη έκδοση, 2006, σ. 1185).

46. Κατά τη θεωρία, ο κανονισμός 1348/2000, στην προσπάθειά του να βρει τη χρυσή τομή μεταξύ των συμφερόντων του ενάγοντος για ταχεία και μη δαπανηρή επίδοση και των συμφερόντων του εναγομένου να έχει τη δυνατότητα να λάβει γνώση του περιεχομένου της κατ' αυτού ασκηθείσας αγωγής, δεν επιβάλλει την υποχρέωση χρονοβόρων και δαπανηρών μεταφράσεων, όταν ο παραλήπτης κατανοεί τη γλώσσα του κράτους μέλους διαβίβασεως⁵.

47. Πρέπει να τονιστεί ότι η διαβίβαση και η επίδοση ή η κοινοποίηση πράξεων βρίσκεται στο επίκεντρο αντιτιθέμενων μεταξύ τους επιταγών που υπαγορεύουν η παροχή ένδικης προστασίας, η προστασία του εναγομένου και η οικονομία της δίκης. Ως εκ τούτου, η επίτευξη των ανωτέρω σκοπών είναι ως προς το σημείο αυτό προβληματική, δεδομένου ότι τυχόν επιτάχυνση της διαβίβασεως πράξεων ενδέχεται να αποβεί εις βάρος της ένδικης προστασίας του εναγομένου, π.χ. στην περίπτωση που δεν διασφαλίζεται πλέον ότι ο εναγόμενος μπορεί να προετοιμάσει αποτελεσματικά την άμυνά του για γλωσσικούς, χρονικούς ή άλλους λόγους. Ωστόσο, ούτε η προστασία του εναγομένου μπορεί να έχει ως συνέπεια να στερηθεί ο ενάγων τον νόμιμο δικαστή του —π.χ. διότι ο εναγόμενος μπορεί να ματαιώσει την

5 — Βλ. Stadler, «*Neues europäisches Zustellungsrecht*», *IPRax*, 21 (2001), σ. 514 (517). Η διάταξη αυτή μπορεί να θεωρηθεί ως ουσιώδης περαιτέρω διάπλωση του κοινοτικού δικαίου των επιδόσεων. Η επιταγή της μεταφράσεως αλλοδαπών πράξεων στην επίσημη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής εξηγείται, στο πλαίσιο του κλασικού διεθνούς δικαίου, βάσει της κυριαρχίας του κράτους εντός του οποίου πρέπει να πραγματοποιηθεί η επίδοση (Bajons, «*Internationale Zustellung und Recht auf Verteidigung*», σε: *Wege zur Globalisierung des Rechts: Festschrift für Rolf A. Schütze zum 65. Geburtstag* 1999, σ. 49 [71]).

επίδοση⁶. Πρέπει να τονιστεί ρητώς ότι η δικαστική προστασία του εναγομένου, ήτοι η αξιώσή του για νόμιμη ακρόαση, υπερέχει της οικονομίας της δίκης. Η επιλογή από τον κανονισμό 1348/2000 μιας απλοποιημένης μορφής διεθνών επιδόσεων δεν πρέπει ουδόλως να επηρεάσει τις δικαιοκτικές εγγυήσεις υπέρ του εναγομένου, ήτοι εν προκειμένω του παραλήπτη⁷.

48. Αντικείμενο της παρούσας υποθέσεως είναι επίσης το πρόβλημα της γνώσεως της γλώσσας του κράτους μέλους διαβιβάσεως από τον παραλήπτη που βρίσκεται στο κράτος μέλος παραλαβής. Η Επιτροπή επισήμανε, στο πλαίσιο μελέτης της, το πρόβλημα της έρευνας των γλωσσικών γνώσεων και διαπίστωσε ότι η επικύρωση της άγνοιας της γλώσσας του κράτους μέλους διαβιβάσεως αποτελεί το βασικό πρόβλημα στην περίπτωση αρνήσεως παραλαβής της πράξεως που επιδίδεται ή κοινοποιείται⁸.

49. Κατά τον κανονισμό 1348/2000, η επίδοση ή η κοινοποίηση των μη μεταφρασθεισών πράξεων δεν παράγει έννομα

αποτελέσματα⁹. Η έλλειψη μεταφράσεως δεν μπορεί να θεραπευτεί¹⁰. Το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι «οσάκις ο αποδέκτης εγγράφου αρνείται να το παραλάβει με την αιτιολογία ότι αυτό δεν έχει συνταχθεί σε επίσημη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής ή σε γλώσσα του κράτους μέλους αποστολής την οποία ο αποδέκτης κατανοεί, ο αποστολέας μπορεί να θεραπεύσει την έλλειψη αυτή αποστέλλοντας την αιτούμενη μετάφραση»¹¹.

50. Το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 8 του κανονισμού 1348/2000 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι «οσάκις ο αποδέκτης εγγράφου αρνείται να το παραλάβει με την αιτιολογία ότι το έγγραφο αυτό δεν έχει συνταχθεί σε επίσημη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής ή σε γλώσσα του κράτους μέλους αποστολής την οποία αυτός κατανοεί, η κατάσταση αυτή μπορεί να θεραπευθεί με την αποστολή του εγγράφου σύμφωνα με τις λεπτομέρειες εφαρμογής που προβλέπει ο κανονισμός και το συντομότερο

6 — Βλ. προτάσεις της γενικής εισαγγελέα Stix-Hackl της 28ης Ιουνίου 2005 επί της υποθέσεως Leffler, προπαραθεσίσα, σημείο 20.

7 — Βλ. Bajons, όπ.π., σ. 49 (67). Η συγγραφέας τονίζει ότι η αρχή της εκατέρωθεν ακρόασης των διαδίκων περιλαμβάνει, σε σχέση με τον εναγόμενο, και τη δυνατότητα να λαμβάνει γνώση του περιεχομένου της διαβιβαζόμενης πράξεως. Τούτο προϋποθέτει τουλάχιστον ότι πρέπει να μπορεί πράγματι να γνωρίζει για τι είδος πράξεων πρόκειται.

8 — Βλ. Επιτροπή, *Study on the application of Council Regulation 1348/2000 on the service of judicial and extra judicial documents in civil or commercial matters*, 2000, σ. 41 επ.

9 — Βλ. Sujecki, «*Das Übersetzungserfordernis und dessen Heilung nach der Europäischen Zustellungsverordnung: Entscheidung des Europäischen Gerichtshofes vom 8. November 2005*», ZEuP, 15 (2007), σ. 353 (359) που παραπέμπει στις προτάσεις της γενικής εισαγγελέα Stix-Hackl της 28ης Ιουνίου 2005, επί της υποθέσεως Leffler, προπαραθεσίσα, σημείο 36. Περιφερικές απόψεις διατυπώνει και οι Rösler, Siermann, «*Zum Sprachenproblem im Europäischen Zustellungsrecht*», NJW, 2006, σ. 475 (476) και οι De Leval/Lebois, «*Signifier en Europe sur la base du Règlement 1348/2000: bilan après un an et démi d'application*» σε: *Imperat lex: liber amicorum Pierre Marchal*, 2003, σ. 261 (274).

10 — Έτσι έκρινε το Δικαστήριο με την απόφασή του της 8ης Νοεμβρίου 2005, Leffler, προπαραθεσίσα, σκέψεις 38, 39 και 53. Βλ., σε σχέση με την επίδοση βάσει των όσων ορίζει η σύμβαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, και Gaudemet-Tallon, *Compétence et exécution des jugements en Europe: règlement no. 44/2001: Conventions de Bruxelles et de Lugano*, τρίτη έκδοση, 2003, σ. 338.

11 — Απόφαση Leffler, προπαραθεσίσα, σκέψη 53. Η απόφαση αυτή είναι μία από τις λίγες που ερμηνεύουν το άρθρο 8 του κανονισμού 1348/2000. Η θεωρία ορθώς υποστηρίζει ότι από την άσκηση του δικαιώματος αρνήσεως παραλαβής μιας πράξεως δεν συνάγεται ότι η πράξη που επιδίδεται ή κοινοποιείται δεν παράγει έννομα αποτελέσματα (Rösler, Siermann, όπ.π., σ. 475 [476]).

δυνατόν για να επιλυθούν τα προβλήματα που αφορούν τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να θεραπευθεί η έλλειψη μεταφράσεως, τα οποία δεν προβλέπονται από τον κανονισμό όπως έχει ερμηνευθεί από το Δικαστήριο, στο εθνικό δικαστήριο απόκειται να εφαρμόζει το εθνικό δικονομικό δίκαιο εξασφαλίζοντας την πλήρη αποτελεσματικότητα του εν λόγω κανονισμού τηρουμένου του σκοπού του»¹².

51. Το Bundesgerichtshof επισημαίνει ότι, κατά το γερμανικό δίκαιο, το καθαυτό δικόγραφο της αγωγής και τα συνημμένα της τα οποία μνημονεύει το δικόγραφο αυτό αποτελούν μια ενότητα και, ως εκ τούτου, τα συνημμένα αποτελούν μέρος του δικογράφου της αγωγής¹³. Προς διασφάλιση του δικαιώματός του νόμιμης ακροάσεως, ο εναγόμενος πρέπει να λαμβάνει με την επίδοση της αγωγής τα στοιχεία τα οποία είναι αναγκαία προκειμένου να αποφασίσει αν και με ποιον τρόπο θα αντικρούσει την αγωγή¹⁴.

B — Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

52. Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν, βάσει του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000,

το δικαίωμα αρνήσεως παραλαβής που υφίσταται σε σχέση με μια «πράξη» αφορά μόνον το δικόγραφο της αγωγής ή αν εκτείνεται και στα συνημμένα της.

53. Το πρώτο ερώτημα έχει γενική διατύπωση και αφορά όλες τις διαφορές στο πλαίσιο αστικών και εμπορικών υποθέσεων. Όπως προελέχθη ανωτέρω στο σημείο 44, η έννοια των αστικών και εμπορικών υποθέσεων του κανονισμού 1348/2000 δεν είναι αντίστοιχη προς αυτή του εθνικού δικαίου¹⁵.

54. Όλοι οι μετέχοντες στη διαδικασία, πλην του ΙHK Berlin, φρονούν ότι το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ο όρος «πράξη» περιλαμβάνει, στην περίπτωση της επιδόσεως αγωγής στο πλαίσιο πολιτικής δίκης, και τα συνημμένα.

55. Η έννοια γένους (genus) «πράξη» δεν ορίζεται στον ανωτέρω κανονισμό. Από τη διάταξη περί παραπομπής, τα σχόλια που έχουν διατυπωθεί στη θεωρία¹⁶, τους

12 — Απόφαση Leffler, προπαρατεθείσα, σκέψη 71. Βλ. επίσης, σε σχέση με το ανίσχυρο της επιδόσεως ή της κοινοποίησης και τη θεραπεία της, τα σχόλια του Eckelmans, «Signification et notification», *Revue de droit commercial belge* — RDC 2006, σ. 362 (367).

13 — Βλ. επίσης Sujecki, «Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht», *EuZW*, 18 (2007), σ. 363 (364).

14 — Διάταξη περί παραπομπής του Bundesgerichtshof, Az. VII ZR 164/05, σκέψεις 13 επ., η οποία βρίσκεται στην ιστοσελίδα www.bundesgerichtshof.de. Η διάταξη αυτή κάνει μνεία των άρθρων 131 και 253 του γερμανικού κώδικα πολιτικής δικονομίας (ZPO).

15 — Βλ. Rijavec, όπ.π., σ. 1151 επ., Mayr/Czernich, όπ.π., σ. 55 επ., Jastrow, όπ.π., σ. 1284 και Heiderhoff, όπ.π., σ. 1185.

16 — Βλ. Sujecki, *Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht*, σ. 364, και Lebois, «L'amorce d'un droit procédural européen: les règlements 1348/2000 et 1206/2001 en matière de signification, notification et de preuves face au procès social», σε: de Leval, Hubin, *Espace judiciaire et social européen: actes du colloque des 5 et 6 novembre 2001*, σ. 327 (339 επ.). Στο τελευταίο αυτό άρθρο επισημαίνεται ότι στο εθνικό δικονομικό δίκαιο ορισμένων κρατών μελών (Βασίλειο της Ισπανίας, Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Ιρλανδίας, Βασίλειο του Βελγίου, Βασίλειο των Κάτω Χωρών) υπάρχουν διαφορές στο πλαίσιο πολιτικών δικών ενώπιον τακτικών δικαστηρίων και εργατοδικείων όσον αφορά το περιεχόμενο και την έκταση των εισαγωγικών της δίκης δικογράφων και των συνημμένων.

ισχυρισμούς της Επιτροπής και της Σλοβακικής Κυβέρνησης συνάγεται ότι το δικονομικό δίκαιο των κρατών μελών δεν είναι ενιαίο και, ως εκ τούτου, η έννοια «πράξη» που χρησιμοποιεί ο κανονισμός 1348/2000 πρέπει να οριστεί στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου κατά τρόπο ενιαίο και αυτοτελή. Κατά κανόνα, η κοινοτική έννομη τάξη δεν ορίζει τις έννοιες του πρωτογενούς και του παράγωγου δικαίου βάσει μιας ή περισσότερων εθνικών έννομων τάξεων, εφόσον αυτό δεν προβλέπεται ρητώς¹⁷. Εντούτοις, το άρθρο 8 του κανονισμού 1348/2000 δεν παραπέμπει στο εθνικό δικονομικό δίκαιο των κρατών μελών. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, στο περιεχόμενο μιας διατάξεως του κοινοτικού δικαίου που δεν παραπέμπει ρητώς στο δίκαιο των κρατών μελών, για τον προσδιορισμό της εννοιας και της σημασίας της, πρέπει κανονικά να δίδεται αυτοτελής ερμηνεία εντός ολόκληρης της Κοινότητας, η οποία πρέπει να δίδεται με βάση τα συμφραζόμενα και τον σκοπό που επιδιώκει η σχετική κανονιστική ρύθμιση¹⁸.

56. Επιχειρήματα που στηρίζονται στη γραμματική διατύπωση και τη συστηματική διάρθρωση του κανονισμού συνηγορούν υπέρ της διασταλτικής ερμηνείας της επίμαχης έννοιας «πράξη» στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας ενώπιον των εθνικών πολιτικών δικαστηρίων και υπέρ του δικαιώματος του παραλήπτη να αρνηθεί την παραλαβή της πράξεως, βάσει του άρθρου 8, παράγραφος

1, του κανονισμού 1348/2000, και στην περίπτωση που μόνον τα συνημμένα μιας πράξεως που επιδίδεται ή κοινοποιείται δεν έχουν συνταχθεί στη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής ή σε γλώσσα του κράτους μέλους διαβίβασως την οποία κατανοεί ο παραλήπτης.

57. Και μόνον το γεγονός ότι κατά κανόνα στον κανονισμό η έννοια γένους «πράξη» χρησιμοποιείται κατά τρόπο γενικό και χωρίς οποιονδήποτε περιορισμό θα έπρεπε να οδηγήσει στο συμπέρασμα —και ως προς το σημείο αυτό συμφωνώ με τις παρατηρήσεις του γραφείου Weiss, του γραφείου Grimshaw, της Τσεχικής, της Γαλλικής, της Ιταλικής και της Σλοβακικής Κυβερνήσεως— ότι η έννοια αυτή πρέπει να ερμηνεύεται διασταλτικά στο πλαίσιο των πολιτικών δικών πράγμα το οποίο συνηγορεί επομένως τουλάχιστον υπέρ της απόψεως ότι όχι μόνον τα δικόγραφα, αλλά όλα τα συνημμένα του εισαγωγικού της δίκης δικογράφου πρέπει να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού¹⁹. Κατά τα λοιπά, ο ανωτέρω κανονισμός δεν ορίζει την έννοια της πράξεως.

17 — Βλ. αποφάσεις της 14ης Ιανουαρίου 1982, 64/81, Corman (Συλλογή 1982, σ. 13, σκέψη 8), και της 2ας Απριλίου 1998, C-296/95, EMU Tabac κ.λπ. (Συλλογή 1998, σ. I-1605, σκέψη 30). Οι έννοιες του κοινοτικού δικαίου δεν πρέπει να ορίζονται διά παραπομπής στις νομοθετικές διατάξεις των κρατών μελών (απόφαση της 23ης Μαρτίου 1982, 53/81, Levin, Συλλογή 1982, σ. 1035, σκέψεις 10 επ., και Schütz/Bruha/König, *Casebook Europarecht*, 2004, σ. 451 επ.).

18 — Βλ. προτάσεις μου της 3ης Μαΐου 2007 επί της υποθέσεως Zefeser (C-62/06, η οποία εκκρεμεί ενώπιον του Δικαστηρίου, σημείο 32).

19 — Βλ., επίσης, προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Tizzano της 20ής Σεπτεμβρίου 2001, C-168/00, Leitner (Συλλογή 2002, σ. I-2631, σημείο 29), ο οποίος καταλήγει σε παρεμφερές συμπέρασμα στο πλαίσιο της ερμηνείας του άρθρου 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 90/314/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 1990, για τα οργανωμένα ταξίδια. Αντικείμενο ερμηνείας στην ανωτέρω υπόθεση ήταν η έννοια της ζημίας. Ο γενικός εισαγγελέας διαπίστωσε στο σημείο 29 των προτάσεών του: «Ήδη το γεγονός ότι στην οδηγία χρησιμοποιείται ο γενικός όρος "ζημίες"—χωρίς τον ελάχιστο περιορισμό— θα πρέπει να συνηγορεί —και ως προς το σημείο αυτό συμφωνώ με τις παρατηρήσεις της Επιτροπής και της Βελγικής Κυβερνήσεως— υπέρ μιας ευρείας ερμηνείας της εννοιας αυτής και, συνεπώς, υπέρ της απόψεως σύμφωνα με την οποία, τουλάχιστον κατ' αρχήν, η οδηγία θέλησε να περιλάβει στο πεδίο εφαρμογής της όλα τα είδη ζημιών που εμφανίζουν αιτιώδη σχέση με τη μη εκτέλεση ή την πλημμελή εκτέλεση της συμβάσεως.»

58. Σκοπός της επιδόσεως στο πλαίσιο της πολιτικής δίκης είναι να διασφαλιστεί ότι ο προς τον απευθύνεται η επίδοση θα λάβει γνώση του περιεχομένου μιας πράξεως προκειμένου να ασκήσει τα δικαιώματά του άμυνας. Τούτο προϋποθέτει ότι πρέπει να μπορεί να κατανοεί την πράξη²⁰. Ωστόσο, δεδομένου ότι, παρά την κυριαρχία της αγγλικής στις διεθνείς εμπορικές και νομικές σχέσεις, δεν υφίσταται κάποια σύγχρονη *lingua franca*, πρέπει να προσαρτάται μετάφραση του επισήμως επιδιδόμενου δικογράφου της αγωγής και των συνημμένων της η οποία να παρέχει στον προς τον η επίδοση τη δυνατότητα να κατανοήσει, στον βαθμό που απαιτείται, το περιεχόμενο της επιδόσεως πράξεως²¹. Υπό το πρίσμα αυτό, τα συνημμένα του δικογράφου μιας αγωγής αποτελούν μέρος της και υπόκεινται στη γενική αρχή *accessio cedit principali*²².

59. Τούτο δεν αναιρείται ούτε από την παραπομπή στο έντυπο του παραρτήματος του κανονισμού 1348/2000. Και το έντυπο του παραρτήματος του κανονισμού 1348/2000, στο σημείο 6.4. του σημείου 6 που επιγράφεται «Πράξη προς επίδοση ή κοινοποίηση», παραπέμπει στον «[α]ριθμ[ό] των συνημμένων εγγράφων». Όπως ορθώς παρατηρεί η Επιτροπή, τούτο μπορεί να θεωρηθεί ως ένδειξη για τη διασταλτική ερμηνεία της εννοίας «πράξη», διότι τα συνημμένα

συσχετίζονται στο σημείο αυτό με την πρακτική που ακολουθείται για την «πράξη προς επίδοση ή κοινοποίηση». Ορθώς το γραφείο Weiss επισημαίνει ότι, στην πράξη, τα εισαγωγικά της δίκης δικόγραφα, στο πλαίσιο των πολιτικών δικών, δεν επαναλαμβάνουν καθ' ολοκληρίαν το περιεχόμενο των συνημμένων, αλλά απλώς παραθέτουν συνοπτικά το βασικό περιεχόμενό τους και στη συνέχεια τα μνημονεύουν. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η αρχή της κατ' αντιμωλιαν διεξαγωγής της δίκης επιτάσσει να μεταφράζονται και τα συνημμένα, διότι άλλως δεν θα μπορούσε να γίνει αντιληπτή η πλήρης επιχειρηματολογία των διαδικών στο πλαίσιο της πολιτικής δίκης.

60. Το Πρωτοδικείο έχει κρίνει συναφώς ότι στο πλαίσιο εκδικάσεως απευθείας προσφυγής «τα συνημμένα των υπομνημάτων του άλλου διαδικίου, περιλαμβανομένων των παρεμβαινόντων, πρέπει κατ' αρχήν να μεταφράζονται στη γλώσσα διαδικασίας. Σκοπός των διατάξεων αυτών είναι πρωτίστως η προστασία της νομικής θέσεως του διαδικίου ο οποίος προτίθεται να θέσει εν αμφιβόλω τη νομιμότητα ενός εκδοθέντος από τα κοινοτικά όργανα διοικητικού μέτρου, ανεξαρτήτως του ποια γλώσσα χρησιμοποίησε συναφώς το οικείο όργανο, ιδίως στο πλαίσιο της προηγηθείσας της ασκήσεως της προσφυγής διοικητικής διαδικασίας»²³.

61. Με τη μετάφραση της πράξεως, η οποία στο πλαίσιο της πολιτικής δίκης

20 — Βλ. Heß, «Neue Formen der Rechtshilfe in Zivilsachen im europäischen Justizraum», σε: *Recht der Wirtschaft und der Arbeit in Europa: Gedächtnisschrift für Wolfgang Blomeyer*, 2004, σ. 617 (629), κάνει λόγο ακόμα και για υποχρεωτική μετάφραση της πράξεως και των συνοδευτικών στοιχείων στη γλώσσα του τόπου της επιδόσεως ή της κοινοποίησης.

21 — Βλ. Schütze, «*Übersetzungen im europäischen und internationalen Zivilprozessrecht — Probleme der Zustellung*», RIW, 2006, σ. 352 (355).

22 — Σε ορισμένες έννομες τάξεις χρησιμοποιείται αντί της αρχής *accessio cedit principali* η αρχή *accessorium sequitur principale*. Βάσει αμφοτέρων των αρχών αυτών, το παρακολούθημα ακολουθεί κατ' ανάγκην την τύχη του κυρίου πράγματος (Benke/Meissel, *Juristenlatein*, δεύτερη έκδοση, 2002, Βιέννη, σ. 4).

23 — Διάταξη του Πρωτοδικείου της 26ης Ιουνίου 1996, T-11/95, BP Chemicals κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. II-599, σκέψη 9). Το Πρωτοδικείο απέρριψε το αίτημα δύο παρεμβαινουσών εταιριών ιταλικού δικαίου να μεταφραστούν στη γλώσσα διαδικασίας, ήτοι στην αγγλική, τα συνημμένα του υπομνημάτων τους παρεμβάσεως.

περιλαμβάνει τόσο το εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο όσο και τα συνημμένα, διασφαλίζεται η προστασία του εναγομένου. Ωστόσο, τα συνημμένα ενδέχεται να είναι μακροσκελή και, ως εκ τούτου, δεν θα ήταν ενδεδειγμένο να απαιτείται η μετάφραση των μακροσκελών συνημμένων μιας αγωγής. Το άρθρο 29, παράγραφος 3, τρίτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου προβλέπει: «Σε περίπτωση όμως μακροσκελών στοιχείων και εγγράφων, μπορούν να προσκομίζονται μεταφράσεις αποσπασμάτων. Πάντως το Δικαστήριο ή το τμήμα μπορεί οποτεδήποτε να ζητήσει, είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήσεως ενός των διαδίκων, εκτενέστερη ή πλήρη μετάφραση».

62. Μια τέτοια λύση θα μπορούσε ενδεχομένως να εφαρμοστεί και στη διασυνοριακή επίδοση πράξεων στο πλαίσιο αστικών και εμπορικών υποθέσεων. Στην περίπτωση μακροσκελών συνημμένων, τα οποία δεν έχουν συνταχθεί στη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής ή σε γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως, την οποία κατανοεί ο παραλήπτης, θα μπορούσε η μετάφραση να περιοριστεί σε αποσπάσματα τα οποία παρατίθενται στο εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο. Παρεμφερείς λύσεις προβλέπει και το άρθρο 52, παράγραφος 2, της συμβάσεως εφαρμογής της Συμφωνίας του Σένγκεν, της 14ης Ιουνίου 1985, μεταξύ των κυβερνήσεων των κρατών της Οικονομικής Ένωσης Μπενελούξ, της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και της Γαλλικής Δημοκρατίας, σχετικά με τη σταδιακή κατάργηση

των ελέγχων στα κοινά σύνορα²⁴. Φρονώ ότι μια τέτοια λύση δεν θα ήταν ενδεδειγμένη στην περίπτωση των επιδόσεων στο πλαίσιο αστικών και εμπορικών υποθέσεων λόγω της αρχής της νόμιμης ακροάσεως του εναγομένου και, εν γένει, της προστασίας των αμυντικών δικαιωμάτων του. Στην τρέχουσα πραγματικότητα είναι πολύ πιθανό ένας καταναλωτής να συνάψει σύμβαση η οποία να περιέχει μη καταχρηστική ρήτρα περί παρεκτάσεως της αρμοδιότητας²⁵ και στην οποία να επιβάλλεται η χρήση της γλώσσας του επαγγελματία. Δεν μπορεί να αναμένεται ότι ο μέσος καταναλωτής θα γνωρίζει τη γλώσσα αυτού του άλλου κράτους μέλους.

63. Εντούτοις, το δικαίωμα του παραλήπτη να απαιτήσει τη μετάφραση των πράξεων δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να ερμηνευτεί κατά τρόπο αντίθετο προς τον σκοπό του κανονισμού 1348/2000 ο οποίος συνίσταται πρωτίστως στη βελτίωση και επιτάχυνση της διαβιβάσεως δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις μεταξύ των κρατών μελών²⁶.

64. Όπως προελέχθη, η παράλειψη μεταφράσεως της πράξεως, η οποία *in concreto*

24 — ΕΕ L 239, σ. 19. Το άρθρο 52, παράγραφος 2, της συμβάσεως αυτής προβλέπει: «Εάν υπάρχουν ενδείξεις ότι ο παραλήπτης δεν γνωρίζει τη γλώσσα στην οποία έχει συνταχθεί το έγγραφο, πρέπει το έγγραφο —τουλάχιστον στα βασικά του μέρη— να μεταφραστεί στη γλώσσα ή σε μία από τις γλώσσες του συμβαλλομένου μέρους, στο έδαφος του οποίου ευρίσκεται ο παραλήπτης. Εάν η επιδιόουσα αρχή γνωρίζει ότι ο παραλήπτης ομιλεί μόνο μια άλλη γλώσσα, τότε το έγγραφο —ή τα σημαντικότερα μέρη αυτού— πρέπει να μεταφρασθούν σε αυτή την άλλη γλώσσα.»

25 — Βλ., σε σχέση με την καταχρηστική ρήτρα περί παρεκτάσεως της αρμοδιότητας, απόφαση της 27ης Ιουνίου 2000, C-240/98 έως C-244/98, *Océano Grupo Editorial και Salvat Editores* (Συλλογή 2000, σ. I-4941).

26 — Βλ. σημείο 44 των ανά χείρας προτάσεων.

στο πλαίσιο της πολιτικής δίκης ενώπιον των γερμανικών δικαστηρίων περιλαμβάνει τόσο το δικόγραφο της αγωγής όσο και τα συνημμένα της, μπορεί να θεραπευτεί μέσω της εκ των υστέρων επιδόσεως της μεταφράσεως των συνημμένων ή, σε περίπτωση μακροσκελών συνημμένων, μέσω της εκ των υστέρων επιδόσεως της μεταφράσεως των αποσπασμάτων τα οποία μνημονεύονται ρητώς στην αγωγή προς στήριξη των προβαλλόμενων ισχυρισμών²⁷.

65. Για τους ανωτέρω λόγους προτείνω να δοθεί η ακόλουθη απάντηση στο πρώτο ερώτημα: το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι στην περίπτωση της επιδόσεως ή κοινοποιήσεως μιας πράξεως και των συνημμένων της ο παραλήπτης έχει, βάσει του άρθρου 8, παράγραφος 1, το δικαίωμα να αρνηθεί την παραλαβή τους και στην περίπτωση που μόνον τα συνημμένα της πράξεως που επιδίδεται ή κοινοποιείται δεν έχουν συνταχθεί στη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής ή σε γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως την οποία κατανοεί ο παραλήπτης.

Γ — Επί του δευτέρου ερωτήματος

66. Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν μπορεί να ισχύσει το τεκμήριο ότι ο παραλήπτης «κατανοεί», κατά την έννοια του άρθρου

8, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 1348/2000, τη γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως, στην περίπτωση που η χρήση της γλώσσας αυτής συμφωνήθηκε με σύμβαση η οποία συνήφθη στο πλαίσιο ασκήσεως επαγγελματικής δραστηριότητας για τη μεταξύ των συμβαλλομένων αλληλογραφία καθώς και για την αλληλογραφία με τις διοικητικές αρχές και τους δημόσιους οργανισμούς.

67. Κατά τη γερμανική θεωρία, η διατύπωση του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 1348/2000, κατά την οποία ο παραλήπτης μπορεί να αρνηθεί την παραλαβή, εφόσον η πράξη που επιδίδεται ή κοινοποιείται δεν έχει συνταχθεί σε γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως την οποία κατανοεί ο παραλήπτης, δεν προσφέρει στον ερμηνευτή του δικαίου σταθερή βάση²⁸.

68. Οι επιδόσεις και οι κοινοποιήσεις πράξεων ίστανται στο πεδίο συγκρούσεως μεταξύ της αρχής της παροχής δικαστικής προστασίας, της αρχής της προστασίας των δικαιωμάτων άμυνας του εναγομένου και της αρχής της οικονομίας της δίκης: στο πλαίσιο της πολιτικής δίκης, η επίδοση ή κοινοποίηση μιας πράξεως παρέχει στον εναγόμενο τη δυνατότητα να ασκήσει το δικαίωμά του για την παροχή δικαστικής προστασίας. Πράγματι, η επίδοση του δικογράφου της

27 — Στο ίδιο πνεύμα, απόφαση Leffler, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 3, σκέψεις 38 έως 53), και Sজেckí, «Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht», σ. 364, ο οποίος ωστόσο δεν θίγει την προβληματική των μακροσκελών συνημμένων και της συναφούς προς αυτήν αρχής της οικονομίας της δίκης (χρόνος μεταφράσεως και δαπάνες μεταφράσεως).

28 — Βλ. Lindacher, «Europäisches Zustellungsrecht — die VO (EG) Nr. 1348/2000: Fortschritt, Auslegungsbedarf, Problemausblendung», *Zeitschrift für Zivilprozess*, τόμος 114 (2001), σ. 179 (187). Ο συγγραφέας προτείνει κατά την ερμηνεία του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 1348/2000 να μη λαμβάνονται υπόψη οι γλωσσικές γνώσεις του προσώπου προς το οποίο επιδίδεται ή κοινοποιείται μία πράξη, προκειμένου να μην καθίσταται χειραγωγίσιμο και προβλέψιμο το κριτήριο αυτό. Αντ' αυτού, πρέπει να παγιωθούν σταθερά κριτήρια γενικού χαρακτήρα. Βάσει της απόψεως αυτής, πρέπει να θεωρείται σε κάθε περίπτωση ότι ο παραλήπτης κατανοεί τη γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως, εφόσον έχει την ιθαγένεια του κράτους μέλους διαβιβάσεως. Το ίδιο πρέπει να ισχύσει στην περίπτωση που έχει την ιθαγένεια κράτους με την ίδια επίσημη γλώσσα.

αγωγής συνεπάγεται σε ορισμένες έννομες τάξεις την εκκρεμοδικία και εξυπηρετεί την τήρηση των προθεσμιών. Ο δε εναγόμενος ενημερώνεται δια της παραδόσεως του δικογράφου της αγωγής σχετικά με την κάταρξη της δίκης και, με τον τρόπο αυτόν, διασφαλίζεται το δικαίωμά του νόμιμης ακροάσεως²⁹. Στο πλαίσιο των διατάξεων που ρυθμίζουν τα των επιδόσεων και κοινοποιήσεων, πρέπει αυτά τα θεμελιώδη δικονομικά δικαιώματα να εξισορροποούνται μεταξύ τους³⁰. Ως εκ τούτου, απαιτείται οι διατάξεις περί επιδόσεως ή κοινοποιήσεως να μη θίγουν υπέρμετρα την άσκηση των δικαιωμάτων άμυνας από τον εναγόμενο και ταυτόχρονα να παρέχουν τη δυνατότητα ταχείας διεξαγωγής της δίκης. Αφετέρου, η άσκηση των αμυντικών δικαιωμάτων από τον εναγόμενο δεν πρέπει να εξικνείται άχρι του σημείου να καθίσταται αδύνατη για τον ενάγοντα η διεξαγωγή της δίκης και, ως εκ τούτου, με τον τρόπο αυτόν να μην του παρέχεται σε τελική ανάλυση η δυνατότητα προσβάσεως ενώπιον των δικαστηρίων³¹.

69. Στην παρούσα διαφορά, προβάλλονται δύο αντίθετες απόψεις. Το ΙΗΚ Berlin φρονεί ότι από τη συμβατική συμφωνία για τη χρησιμοποίηση της γερμανικής γλώσσας, ή της γλώσσας του κράτους μέλους διαβιβάσεως, συνάγεται στην πράξη τεκμήριο ότι ο παραλήπτης κατανοεί μια τέτοια πράξη, εφόσον αυτή αφορά τη συγκεκριμένη έννομη σχέση και έχει συνταχθεί στη συμφωνηθείσα γλώσσα. Αντιθέτως, η Γαλλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το γεγονός αυτό καθαυτό δεν αρκεί προκειμένου να θεωρηθεί ότι ο παραλήπτης κατανοεί, κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο β',

του κανονισμού 1348/2000, τη γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως. Συγκεκριμένα, αν θεωρείτο ότι ο παραλήπτης κατανοεί τη γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως αποκλειστικά και μόνο λόγω του γεγονότος ότι μια συμβατική ρήτρα προβλέπει ότι η αλληλογραφία πρέπει να διεξάγεται στη γλώσσα αυτή, τότε θα εισαγόταν ένα νόμιμο τεκμήριο το οποίο θα έβαινε πολύ πέραν των όσων προβλέπει ο κανονισμός.

70. Στη θεωρία υποστηρίζεται η άποψη ότι το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000 συνδυάζει, στο πλαίσιο της διαπίστωσης των γλωσσικών γνώσεων προκειμένου για επίδοση ή κοινοποίηση στην αλλοδαπή, ορισμένα αντικειμενικά με ορισμένα υποκειμενικά κριτήρια³². Βάσει της απόψεως αυτής, αντικειμενικό κριτήριο αποτελεί η επίσημη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής και υποκειμενικό κριτήριο η γνώση της γλώσσας του κράτους μέλους διαβιβάσεως που έχει ο παραλήπτης³³.

71. Το Bundesgerichtshof διαπίστωσε με τη διάταξή του περί παραπομπής ότι κανένα από τα όργανα που εκπροσωπούν το

29 — Βλ. Heß, «Die Zustellung von Schriftstücken im europäischen Justizraum», NJW, 2001, σ. 15.

30 — Βλ. Szejcki, *Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht*, σ. 365.

31 — Όπ.π.

32 — Βλ. Malan, «La langue de la signification des actes judiciaires ou les incertitudes du règlement sur la signification et la notification des actes judiciaires et extrajudiciaires», *Les petites affiches — LPA* 392 (2003), τεύχος 77, σ. 6, Sladić, «Vročanje v civilnih in gospodarskih zadevah», *Podjetje in Delo — PiD*, 31 (2005), σ. 1131 (1147).

33 — Ως αντικειμενικό κριτήριο δεν μπορεί να χρησιμεύσει η ιθαγένεια ενός φυσικού προσώπου. Όταν ο προς αν η επίδοση ή η κοινοποίηση έχει μεν την ιθαγένεια του κράτους μέλους διαβιβάσεως, πλην όμως δεν κατανοεί τη γλώσσα του, μπορεί να αρνηθεί την παραλαβή της πράξεως που επιδιέδεται ή κοινοποιείται. Τούτο θα μπορούσε να συμβεί π.χ. στις περιπτώσεις που η ιθαγένεια αποκτήθηκε κατόπιν γάμου ή κατόπιν πολιτογραφίσεως όσον αφορά τους αθλητές (Schütze, «§1068»: σε Wiczeorek/Schütze, *Zivilprozessordnung und Nebengesetze, Großkommentar*, σ. 9, σημείο 12). Εντούτοις, έχουν διατυπωθεί και άλλες απόψεις. Το ότι ο παραλήπτης κατανοεί τη γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως πρέπει να γίνεται δεκτό στην περίπτωση που ο παραλήπτης έχει την ιθαγένεια κράτους με την ίδια επίσημη γλώσσα (Heiderhoff, όπ.π., σ. 1221).

γραφείο Grimshaw δεν κατανοεί τη γερμανική. Ωστόσο, είναι πέραν αμφιβολίας ότι η σύμβαση που αποτελεί αντικείμενο της παρούσας διαδικασίας καθώς και η αλληλογραφία συντάσσονταν στη γερμανική και ότι συμφωνήθηκε ότι αρμόδια για την επίλυση των διαφορών είναι τα δικαστήρια του Βερολίνου.

72. Στην θεωρία επισημαίνεται ότι από το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000 δεν συνάγεται με σαφήνεια ποιες είναι οι γλωσσικές γνώσεις που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όταν πρέπει να επιδοθεί ή να κοινοποιηθεί μια πράξη σ' ένα νομικό πρόσωπο³⁴. Επί του παρόντος, η μόνη πρακτικά εφαρμόσιμη λύση, που θα μπορούσε να αποτελέσει απάντηση στο ερώτημα αυτό, είναι να θεωρηθεί η έδρα του νομικού προσώπου ως το κρίσιμο κριτήριο σε σχέση με τις γλωσσικές γνώσεις του νομικού προσώπου³⁵. Έτσι, στην περίπτωση του γραφείου Grimshaw, η γλώσσα αυτή θα ήταν η αγγλική λόγω του ότι έχει την έδρα του στο Λονδίνο. Εντούτοις, στη συγκεκριμένη περίπτωση με την από 16 Φεβρουαρίου 1994 σύμβαση για την εκτέλεση αρχιτεκτονικών σχεδίων συμφωνήθηκε η χρήση της γερμανικής για την αλληλογραφία.

73. Περαιτέρω, πρέπει να ερευνηθεί αν ο συμβατικός καθορισμός μιας συγκεκριμένης γλώσσας έχει ως συνέπεια να θεωρείται ότι οι συμβαλλόμενοι γνωρίζουν τη γλώσσα αυτή και αν, ως εκ τούτου, μπορεί να αποκλειστεί το δικαίωμα αρνήσεως παραλαβής³⁶.

74. Δεν είναι ευχερές να διαπιστωθεί αν ο παραλήπτης μπορεί, βάσει των γλωσσικών γνώσεων που διαθέτει, να κατανοήσει μια πράξη η οποία διαφέρει από τη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής. Το αν ένα πρόσωπο κατανοεί μια ξένη γλώσσα ή όχι εξαρτάται, σε τελευταία ανάλυση, από τη δική του εκτίμηση³⁷. Στοιχειώδεις γλωσσικές γνώσεις δεν επαρκούν για την κατανόηση δικαστικών πράξεων. Για τον λόγο αυτόν, οι γλωσσικές γνώσεις πρέπει να είναι σε τέτοιο επίπεδο ώστε να είναι κατανοητό από γλωσσικής απόψεως το βασικό περιεχόμενο ακόμη και δικαστικών πράξεων³⁸. Τούτο συμβαίνει π.χ. στην περίπτωση που ο παραλήπτης συμφώνησε με συμβατική ρήτρα, όπως εν προκειμένω, να πραγματοποιείται στη γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως η αλληλογραφία με τις διοικητικές αρχές και του δημόσιους οργανισμούς του κράτους αυτού. Από την έννοια που δημόσιου οργανισμού συνάγεται ότι συμφωνήθηκε η γλώσσα για την αλληλογραφία μεταξύ των συμβαλλομένων και όλων των οργάνων του κράτους στα οποία περιλαμβάνονται και τα δικαστήρια και όχι μόνον τα όργανα της εκτελεστικής εξουσίας³⁹.

34 — Βλ. Sujecki, Das Übersetzungserfordernis und dessen Heilung nach der Europäischen Zustellungsverordnung: Entscheidung des Europäischen Gerichtshofes vom 8. November 2005, σ. 359, και Sujecki, Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht, σ. 364.

35 — Βλ. Sujecki, Das Übersetzungserfordernis und dessen Heilung nach der Europäischen Zustellungsverordnung: Entscheidung des Europäischen Gerichtshofes vom 8. November 2005, σ. 359.

36 — Βλ. Sujecki, Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht, σ. 364.

37 — Βλ. Mayr/Czernich, όπ.π., σ. 182. Οι δυσχέρειες που ανακύπτουν σε σχέση με τη διαπίστωση των γλωσσικών γνώσεων που διαθέτει ένα πρόσωπο υφίστανται τόσο για τις υπηρεσίες διαβιβάσεως όσο και για τις υπηρεσίες παραλαβής.

38 — Βλ. Jastrow, όπ.π., 2005, σ. 1269 (1306).

39 — Βλ. Badura, *Staatsrecht*, τρίτη έκδοση, 2003, σ. 658, και Maurer, *Staatsrecht I*, τέταρτη έκδοση, 2005, σ. 6. Ο Badura εκθέτει ότι το κρατικό όργανο το οποίο έχει ως αποστολή του να δικαιοδοτεί είναι το δικαστήριο.

75. Για τον λόγο αυτόν, πρέπει να χρησιμοποιούνται, στο μέτρο του δυνατού, αποκλειστικά και μόνο γενικά, αντικειμενικά κριτήρια όπως είναι π.χ. η ύπαρξη συναλλαγών και αλληλογραφίας στη γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως. Η διαπίστωση αν το πρόσωπο προς το οποίο απευθύνεται η επίδοση ή η κοινοποίηση διαθέτει τις απαιτούμενες γλωσσικές γνώσεις συνεπάγεται ανυπέρβλητες δυσχέρειες για όλους τους διαδίκους, πλην του παραλήπτη⁴⁰. Αν αμφισβητηθεί το κατά πόσον ο παραλήπτης κατανοεί τη γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως, τούτο μπορεί να διευκρινιστεί μόνο με τη διεξαγωγή αποδείξεων ενώπιον του επιληφθέντος εθνικού δικαστηρίου. Έτσι, μπορεί να αποδειχθεί ότι ο παραλήπτης της πράξεως κατανοεί τη γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως στην οποία η πράξη αυτή έχει συνταχθεί⁴¹.

76. Ο λόγος για τον οποίον επιλέγεται μια γλώσσα για τη σύμβαση είναι να αποτραπούν ή να μειωθούν τα προβλήματα συνεννόησης μεταξύ των συμβαλλομένων που δεν μιλούν την ίδια γλώσσα⁴². Άπαξ οι συμβαλλόμενοι επιλέξουν για τις διεθνείς έννομες σχέσεις τους τη γλώσσα της συμβάσεως, τούτο αποτελεί ένδειξη ότι αμφότεροι οι συμβαλλόμενοι γνωρίζουν τη γλώσσα αυτή. Αν στο πλαίσιο των διεθνών έννομων σχέσεων τους συμφωνήσουν συμβατικά ότι αρμόδια για

την επίλυση των διαφορών τους είναι τα δικαστήρια του κράτους μέλους διαβιβάσεως ή ότι εφαρμοστέο δίκαιο είναι το δίκαιο του κράτους μέλους διαβιβάσεως⁴³, μπορεί να θεωρηθεί ότι αυτή η συμβατικά χορηγούμενη συγκατάθεση για τη διεξαγωγή δικών στη γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως αποτελεί μία περαιτέρω ένδειξη γνώσεως της γλώσσας. Συγκεκριμένα, εν προκειμένω συμφωνήθηκε στο σημείο 10.2 της συμβάσεως για την εκτέλεση αρχιτεκτονικών σχεδίων ότι αρμόδια είναι τα δικαστήρια του Βερολίνου.

77. Βεβαίως, είναι πολύ πιθανό το ενδεχόμενο κάποιο από τα συμβαλλόμενα μέρη πράγματι να μην κατανοεί τη γλώσσα της συμβάσεως. Ωστόσο, αυτό το συμβαλλόμενο μέρος, το οποίο επικαλείται στο πλαίσιο της επιχειρηθείσας επιδόσεως ή κοινοποιήσεως την έλλειψη γλωσσικών γνώσεων, δήλωσε με την έγκυρη συμφωνία για τη γλώσσα της συμβάσεως ότι διαθέτει επαρκείς γλωσσικές γνώσεις⁴⁴. Αυτό το συμβαλλόμενο μέρος δημιούργησε αντικειμενικά, βάσει του κριτηρίου της αντιλήψεως ενός εντιμου συναλλασσομένου στο πλαίσιο νομικών σχέσεων, την εντύπωση ότι κατανοεί τη γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως.

78. Με τη συμβατική ρήτρα για τη γλώσσα της συμβάσεως, το εφαρμοστέο δίκαιο και, κυρίως, τη διεθνή δικαιοδοσία δημιουργείται

40 — Βλ. Heiderhoff, όπ.π., σ. 1222.

41 — Βλ. απόφαση Leffler, προπαρατεθείσα, σκέψη 52).

42 — Θα πρέπει να γίνει μνεία και της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 14ης Μαΐου 1998, T-338/94, Finnbord κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. II-1617, σκέψεις 48 έως 55). Το Πρωτοδικείο έκρινε με την ανωτέρω απόφαση ότι, όταν καμία επίσημη γλώσσα της Κοινότητας δεν ίσχυε ειδικά, δυνάμει της κοινοτικής ρυθμίσεως, στις σχέσεις μεταξύ της Επιτροπής και μιας επιχειρήσεως εγκατεστημένης σε τρίτη χώρα, η οποία μετέσχε σε παράβαση των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού, η Επιτροπή έχει την ευχέρεια να επιλέξει ως γλώσσα της ανακοινώσεως των αιτιάσεων και της αποφάσεως τη γλώσσα την οποία χρησιμοποιεί η επιχείρηση αυτή στην αλληλογραφία της με τις θυγατρικές πωλήσεών της στα κράτη μέλη της Κοινότητας, και όχι τη γλώσσα του κράτους μέλους στο οποίο εδρεύει ο εντολόχος της επιχειρήσεως.

43 — Μία τέτοια ρήτρα θα μπορούσε να έχει την ακόλουθη διατύπωση: «Η παρούσα σύμβαση και η ερμηνεία της διέπονται από το δίκαιο της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας. Αποκλειστική αρμοδιότητα έχουν τα δικαστήρια του Βερολίνου».

44 — Βλ. Sujewski, *Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht*, σ. 365 επ. Ο συγγραφέας δεν εξετάζει, στο πλαίσιο του σχολιασμού της διατάξεως περί παραπομπής στην παρούσα υπόθεση, το ζήτημα της δωστικής και του εφαρμοστέου δικαίου.

επίσης και στον άλλον συμβαλλόμενο η πεποίθηση ότι είναι δεδομένη η επαρκής γνώση του κράτους μέλους διαβίβασως⁴⁵. Τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο στην περίπτωση που συμφωνήθηκε συμβατικά η χρήση της γλώσσας του κράτους μέλους διαβίβασως για την αλληλογραφία μεταξύ των συμβαλλομένων και των διοικητικών αρχών και των δημόσιων οργανισμών⁴⁶.

79. Με μια τέτοια συμβατική συμφωνία, ο συμβαλλόμενος δηλώνει ότι διαθέτει επαρκείς γλωσσικές γνώσεις για την αλληλογραφία με τις διοικητικές αρχές και τους άλλους δημόσιους οργανισμούς. Επομένως, στην περίπτωση αυτή μπορεί να θεωρηθεί ότι δικαιολογείται το μαχητό τεκμήριο (*praesumptio juris tantum*) ότι ο παραλήπτης διαθέτει επαρκείς γλωσσικές γνώσεις, κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 1348/2000, ώστε να κατανεί και την εξειδικευμένη διοικητική γλώσσα στην οποία ανήκει και η δικαστηριακή γλώσσα που χρησιμοποιείται στο πλαίσιο του δικονομικού δικαίου. Στην περίπτωση αυτή, η άσκηση του δικαιώματος αρνήσεως παραλαβής, δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000,

45 — Βλ. Sujecki, *Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht*, σ. 366. Στο σημείο αυτό, μπορεί να αναζητηθεί επίσης κάποια αναλογία με τη θεωρία περί δικαιοπρασιών στο πλαίσιο της οποίας η θεωρία περί βουλήσεως και η θεωρία περί δηλώσεως αποτελούν τον λόγο ισχύος μιας δηλώσεως βουλήσεως.

46 — Βλ. σημείο 5 των ανά χείρας προτάσεων όπου παρατίθενται οι αντίστοιχες συμβατικές ρήτρες.

θα μπορούσε να αποκλειστεί⁴⁷. Ωστόσο, δεδομένου ότι πρόκειται για μαχητό και μόνον τεκμήριο, ο παραλήπτης έχει τη δυνατότητα να το ανατρέψει βάσει του δικαίου της αποδείξεως του κράτους μέλους στο οποίο διεξάγεται η πολιτική δίκη.

80. Στο σημείο αυτό, θέλω να επιστήσω την προσοχή σε μια διάταξη του Πρωτοδικείου. Στην υπόθεση *Hensotherm* κατά ΓΕΕΑ⁴⁸, το Πρωτοδικείο απέρριψε την ένσταση μιας σουηδικής επιχειρήσεως, η οποία είχε επιλέξει την αγγλική ως γλώσσα διαδικασίας στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας ενώπιον του ΓΕΕΑ και είχε συντάξει τα υπομνήματά της στη γλώσσα αυτή, ότι ως επιχείρηση σουηδικού δικαίου η οποία δραστηριοποιείται στο διεθνές εμπόριο δεν είναι εγκρατής της αγγλικής.

81. Ως εκ τούτου, το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 1348/2000 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι υπάρχει μαχητό τεκμήριο ότι ο παραλήπτης μιας πράξεως κατανεί, κατά την έννοια του ανωτέρω κανονισμού, τη γλώσσα

47 — Βλ. Sujecki, *Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht*, σ. 366. Μια διαφορετική λύση θα παρέσχε, σε υπερβολικό βαθμό, τη δυνατότητα στον παραλήπτη της πράξεως να ματαιώσει την επίδοση ή την κοινοποίηση. Επιπλέον, τυχόν αντίθετη λύση θα είχε ως αποτέλεσμα να πρέπει σε τελική ανάλυση να μεταφράζεται η πράξη και στις περιπτώσεις αυτές στη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής. Ο συγγραφέας τονίζει επίσης ότι η απαίτηση της μεταφράσεως θα αντιστρατευόταν τους σκοπούς του κανονισμού 1348/2000 ο οποίος, μολοντί λαμβάνει υπόψη την ανάγκη προστασίας του παραλήπτη της επιδόσεως ή της κοινοποιήσεως, σκοπεί ακριβώς να περιορίσει την απαίτηση μεταφράσεως λόγω του αυξημένου κόστους και του χρονοβόρου χαρακτήρα τους και, με τον τρόπο αυτόν, να απλοποιήσει και να επιταχύνει στο σύνολό της την επίδοση ή την κοινοποίηση.

48 — Διάταξη του Πρωτοδικείου της 6ης Σεπτεμβρίου 2006, T-366/04 (Συλλογή 2006, σ. II-65, σκέψεις 43 και 44).

ενός κράτους μέλους διαβιβάσεως, εφόσον συμφώνησε συμβατικά, στο πλαίσιο της ασκήσεως της επαγγελματικής δραστηριότητάς του, ότι η αλληλογραφία μεταξύ των συμβαλλομένων, αφενός, και με τις διοικητικές αρχές και τους δημόσιους οργανισμούς του κράτους μέλους διαβιβάσεως, αφετέρου, θα πραγματοποιείται στη γλώσσα αυτού του κράτους μέλους διαβιβάσεως. Ωστόσο, δεδομένου ότι πρόκειται για μαχητό και μόνον τεκμήριο, ο παραλήπτης μπορεί να το ανατρέψει βάσει του δικαίου της αποδείξεως του κράτους μέλους στο οποίο διεξάγεται η ένδικη διαδικασία.

82. Το συμπέρασμα αυτό δεν μπορεί να ισχύσει εν γένει στο πλαίσιο συμβάσεων συναπτόμενων με καταναλωτές, διότι βάσει αντικειμενικών κριτηρίων η αλληλογραφία ενός καταναλωτή ο οποίος δεν έχει επί του αντικειμένου ειδικές γνώσεις και δεν γνωρίζει τις ισχύουσες νομικές ρυθμίσεις δεν μπορεί να εξομοιωθεί με τις ενέργειες και την αλληλογραφία ενός επαγγελματία. Για τον λόγο αυτόν, η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να περιοριστεί μόνο στην ειδική περίπτωση στην οποία ένας επαγγελματίας συμφωνεί συμβατικά στο πλαίσιο της ασκήσεως της επαγγελματικής δραστηριότητάς του ότι η αλληλογραφία μεταξύ των συμβαλλομένων, αφενός, και με τις διοικητικές αρχές και τους δημόσιους οργανισμούς του κράτους μέλους διαβιβάσεως, αφετέρου, πραγματοποιείται στη γλώσσα αυτού του κράτους μέλους διαβιβάσεως.

Δ — Επί του τρίτου ερωτήματος

83. Με το τρίτο ερώτημα, το Bundesgerichtshof ερωτά κατ' ουσίαν αν ο παραλήπτης δεν μπορεί κατ' αρχήν να

επικαλεστεί το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000 λόγω μη μεταφράσεως των συνημμένων στην περίπτωση που συνάπτει σύμβαση στο πλαίσιο της ασκήσεως της επαγγελματικής δραστηριότητάς του και συμφωνεί με αυτήν ότι η αλληλογραφία θα πραγματοποιείται στη γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως.

84. Από την όγδοη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1348/2000 συνάγεται ότι «προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα του κανονισμού, η δυνατότητα άρνησης της επίδοσης ή της κοινοποίησης πράξεων πρέπει να περιορίζεται σε εξαιρετικές καταστάσεις». Οι εξαιρετικές καταστάσεις πρέπει να ερμηνεύονται στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου συστατικά κατ' εφαρμογήν της αρχής *singularia non sunt extendenda*⁴⁹.

85. Βεβαίως, το γραφείο Grimshaw επικαλείται με τις παρατηρήσεις του επί του δευτέρου ερωτήματος ότι υπάρχει αδυναμία, από δογματικής απόψεως, να θεμελιωθεί ο λόγος για τον οποίον μια συμβατική συμφωνία μεταξύ ιδιωτών, η οποία βάσει της βουλήσεως των συμβαλλομένων πρέπει να ισχύσει μόνο για την εκτέλεση της συμβάσεως, πρέπει να περιορίζει το δημόσιο δικαίωμα νόμιμης ακροάσεως.

49 — Απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2003, C-151/02, Jaeger (Συλλογή 2003, σ. I-8389, σκέψη 89). Στην ανωτέρω υπόθεση το Δικαστήριο έκρινε ότι, ως εξαιρέσεις από το κοινοτικό καθεστώς στον τομέα της οργάνωσης του χρόνου εργασίας, οι παρεκκλίσεις που προβλέπει το άρθρο 17 της οδηγίας 93/104/ΕΚ του Συμβουλίου, της 23ης Νοεμβρίου 1993, σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας (ΕΕ L 307, σ. 18) πρέπει να ερμηνευθούν κατά τρόπο που να τις περιορίζει στο απολύτως αναγκαίο μέτρο για τη διαφύλαξη των συμφερόντων των οποίων την προστασία καθιστούν δυνατή οι παρεκκλίσεις αυτές.

86. Επιχείρημα κατά μιας τέτοιας διασταλτικής ερμηνείας του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000 αποτελούν τα σημεία 10.2 και 10.4 της συμβάσεως για την εκτέλεση αρχιτεκτονικών σχεδίων με τα οποία συμφωνήθηκε ότι «για την επίλυση των διαφορών αρμόδια είναι τα δικαστήρια του Βερολίνου» καθώς και το ότι η σύμβαση για την εκτέλεση αρχιτεκτονικών σχεδίων διέπεται από το γερμανικό δίκαιο. Αυτή η συμβατική ρήτρα, σε συνδυασμό με την ρήτρα για τη γλώσσα, με την οποία συμφωνήθηκε ότι στην αλληλογραφία με τις διοικητικές αρχές και τους δημόσιους οργανισμούς⁵⁰ του κράτους μέλους διαβιβάσεως θα χρησιμοποιείται η γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως, αποτελεί παραίτηση in concreto από θεμελιώδες δικαίωμα η οποία παράγει έννομα αποτελέσματα⁵¹. Συγκεκριμένα, τούτο σημαίνει στην υπό κρίση υπόθεση ότι η αποδοχή της αρμοδιότητας των δικαστηρίων του κράτους μέλους διαβιβάσεως αποτελεί ταυτόχρονα και αποδοχή της γλώσσας που χρησιμοποιείται στα δικαστήρια στο πλαίσιο μιας συγκεκριμένης πολιτικής δίκης. Κάτι ανάλογο ισχύει και για τις ρήτρες διαιτησίας με τις οποίες οι συμβαλλόμενοι σε διεθνή σύμβαση καθορίζουν εκ των προτέρων, κατά τη βούλησή τους, τη γλώσσα της διαιτητικής διαδικασίας.

87. Όπως ορθώς διαπιστώνει η Επιτροπή⁵², η συμφωνία που συνήφθη μεταξύ του γραφείου Grimshaw και του IHK Berlin για τη χρησιμοποίηση της γερμανικής γλώσσας

αποτελεί τμήμα της συμβάσεως το οποίο έχει σημασία για την εκπλήρωση της συμβάσεως. Ωστόσο, αυτό το τμήμα της συμβάσεως δεν αφορά μόνον την αλληλογραφία που είναι κρίσιμη για την εκτέλεση της συμβάσεως αυτής, αλλά εκτείνεται και στην αλληλογραφία σε περίπτωση διαφωνιών περί των συμβατικών υποχρεώσεων καθώς και στην αλληλογραφία σχετικά με την επίλυση των διαφορών αυτών διά της δικαστικής οδού.

88. Στην περίπτωση αυτή, η ανάγκη μεταφράσεως μιας πράξεως από τη γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως στη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής δεν μπορεί πλέον να στηριχθεί στην πρόαψιση των συμφερόντων του παραλήπτη. Όποιος συμφωνεί, οικεία βουλήσει, με τον αντισυμβαλλόμενο του, στο πλαίσιο συμβάσεως που συνάπτεται μεταξύ επαγγελματιών, την εφαρμογή ενός συγκεκριμένου γλωσσικού καθεστώτος στην αλληλογραφία, δεν μπορεί στη συνέχεια να επικαλεστεί ότι τα νόμιμα συμφέροντά του εθίγησαν λόγω της εφαρμογής αυτού του γλωσσικού καθεστώτος. Κάτι τέτοιο θα αντέβαινε στην αρχή *venire contra factum proprium*⁵³. Η αξίωση μεταφράσεως των συνημμένων στη γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως βαινει, στην περίπτωση αυτή, πέραν του προστατευτικού σκοπού του δικαιώματος αρνήσεως παραλαβής που κατοχυρώνει το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000. Με την αποδοχή ενός τέτοιου συμβατικού καθεστώτος, το οποίο συμφωνείται συμβατικά, δεν υφίσταται πλέον συμφέρον προς μετάφραση στη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής και, ως εκ τούτου, δεν υπάρχει

50 — Επισμαίνω την ομοιότητα των εννοιών «δημόσιοι οργανισμοί» και «κρατικά όργανα». Βλ., επίσης, υποσημείωση 39 των ανά χείρας προτάσεων.

51 — Κατά τον Fischinger, P., *Der Grundrechtsverzicht, JuS* 2007, σ. 808, ως παραίτηση από θεμελιώδες δικαίωμα [Grundrechtsverzicht] νοείται η συγκατάθεση ενός φορέα θεμελιώδους δικαιώματος για συγκεκριμένες επεμβάσεις και προσβολές των θεμελιωδών δικαιωμάτων του.

52 — Βλ. παρατηρήσεις της Επιτροπής, σημεία 31 και 32.

53 — Στις έννομες τάξεις που έχουν επηρεάσει από το ρωμαϊκό δίκαιο χρησιμοποιείται συνήθως η έκφραση *Nemo auditur suam propriam turpitudinem allegans*.

δικαιολογητική βάση για την άσκηση του δικαιώματος αρνήσεως παραλαβής βάσει του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000.

γλώσσα του την οποία ο καταναλωτής δεν κατανοεί. Στην περίπτωση ενός καταναλωτή ο οποίος δεν κατανοεί την «επιβληθείσα» από την επιχείρηση γλώσσα θα δικαιολογείτο η άσκηση του δικαιώματος αρνήσεως παραλαβής μιας μη μεταφρασθείσας πράξεως⁵⁶.

89. Ειδάλλως, η πράξη θα έπρεπε να μεταφραστεί στη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής⁵⁴ και στην περίπτωση που, πρώτον, έχει συναφθεί μεταξύ των μερών σύμβαση στο πλαίσιο της ασκήσεως της επαγγελματικής δραστηριότητάς τους, με την οποία συμφώνησαν τη χρήση της γλώσσας του κράτους μέλους διαβίβασεως για την αλληλογραφία με τις διοικητικές αρχές και τους δημόσιους οργανισμούς αυτού του κράτους μέλους διαβίβασεως, δεύτερον, έχει συμφωνηθεί ότι αρμόδια για την επίλυση των διαφορών είναι τα δικαστήρια του κράτους μέλους διαβίβασεως και, τρίτον, έχει επιλεγεί ως εφαρμοστέο δίκαιο το δίκαιο του κράτους μέλους διαβίβασεως. Κάτι τέτοιο θα αντέβαινε ωστόσο στον σκοπό του κανονισμού 1348/2000⁵⁵.

90. Τέλος, πρέπει να τονίσω ότι μια τέτοια λύση δεν θα ήταν ενδεδειγμένη στην περίπτωση των διασυνοριακών συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές. Στην περίπτωση αυτή, το ισχυρότερο μέρος, π.χ. η επιχείρηση, θα μπορούσε να επιβάλλει στο ασθενέστερο μέρος, π.χ. τον καταναλωτή, τη

91. Για τον λόγο αυτόν, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ο παραλήπτης δεν μπορεί να αρνηθεί, επικαλούμενος το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000, την παραλαβή των συνημμένων μιας αγωγής, τα οποία δεν έχουν συνταχθεί στη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής, αλλά στη γλώσσα του κράτους μέλους διαβίβασεως, την οποία συμφώνησαν να χρησιμοποιούν οι συμβαλλόμενοι, με σύμβαση που συνήψαν στο πλαίσιο της ασκήσεως της επαγγελματικής δραστηριότητάς τους, για την αλληλογραφία με τις διοικητικές αρχές και τους δημόσιους οργανισμούς του κράτους μέλους διαβίβασεως, εφόσον ο παραλήπτης συνάπτει στο πλαίσιο ασκήσεως της επαγγελματικής δραστηριότητάς του σύμβαση με την οποία συμφωνεί ότι η αλληλογραφία με τις διοικητικές αρχές και τους δημόσιους οργανισμούς του κράτους μέλους διαβίβασεως θα πραγματοποιείται στη γλώσσα του εν λόγω κράτους μέλους διαβίβασεως, τα δε διαβιβασθέντα συνημμένα αφορούν την αλληλογραφία αυτή και, πέραν τούτου, έχουν συνταχθεί στη συμφωνηθείσα γλώσσα.

54 — Βλ. Sujecki, Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht, σ. 366.

55 — Βλ. σημείο 44 των ανά χειράς προτάσεων.

56 — Βλ., επίσης, Sujecki, Das Annahmeverweigerungsrecht im europäischen Zustellungsrecht, σ. 366, ο οποίος θεωρεί ότι στην περίπτωση αυτή υφίσταται επιτακτική ανάγκη προστασίας του παραλήπτη/καταναλωτή, πράγμα το οποίο δεν συμβαίνει ωστόσο στην περίπτωση συμβάσεως που έχει συναφθεί μεταξύ μερών στο πλαίσιο ασκήσεως της επαγγελματικής δραστηριότητάς τους.

VI — Πρόταση

92. Βάσει των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει ως εξής στα προδικαστικά ερωτήματα του Bundesgerichtshof:

- «1. Το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1348/2000 του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, περί επιδόσεως και κοινοποιήσεως στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι στην περίπτωση επιδόσεως ή κοινοποιήσεως μιας πράξεως και των συνημμένων της ο παραλήπτης έχει, βάσει του άρθρου 8, παράγραφος 1, του ανωτέρω κανονισμού, το δικαίωμα να αρνηθεί την παραλαβή τους και στην περίπτωση που μόνον τα συνημμένα της πράξεως που επιδίδεται ή κοινοποιείται δεν έχουν συνταχθεί στη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής ή σε γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως την οποία κατανοεί ο παραλήπτης.

2. Το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο β', του κανονισμού 1348/2000 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι υφίσταται μαχητό τεκμήριο ότι ο παραλήπτης μιας πράξεως κατανοεί, κατά την έννοια του ανωτέρω κανονισμού, τη γλώσσα του κράτους μέλους διαβιβάσεως, εφόσον συμφώνησε συμβατικά, στο πλαίσιο ασκήσεως της επαγγελματικής δραστηριότητάς του, ότι η αλληλογραφία μεταξύ των συμβαλλομένων, αφενός, και με τις διοικητικές αρχές και τους δημόσιους οργανισμούς του κράτους μέλους διαβιβάσεως, αφετέρου, θα πραγματοποιείται στη γλώσσα αυτού του κράτους μέλους διαβιβάσεως. Ωστόσο, δεδομένου ότι πρόκειται για μαχητό και μόνον τεκμήριο, ο παραλήπτης μπορεί να το ανατρέψει βάσει του δικαίου της αποδείξεως του κράτους μέλους στο οποίο διεξάγεται η ένδικη διαδικασία.

3. Το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ο παραλήπτης δεν μπορεί να αρνηθεί, επικαλούμενος το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 1348/2000, την παραλαβή

των συνημμένων μιας αγωγής, τα οποία δεν έχουν συνταχθεί στη γλώσσα του κράτους μέλους παραλαβής, αλλά στη γλώσσα του κράτους μέλους διαβίβασης την οποία συμφώνησαν να χρησιμοποιούν οι συμβαλλόμενοι, με σύμβαση που συνήψαν στο πλαίσιο της ασκήσεως της επαγγελματικής δραστηριότητάς τους, για την αλληλογραφία με τις διοικητικές αρχές και τους δημόσιους οργανισμούς του κράτους μέλους διαβίβασης, εφόσον ο παραλήπτης συνάπτει στο πλαίσιο ασκήσεως της επαγγελματικής δραστηριότητάς του σύμβαση με την οποία συμφωνεί ότι η αλληλογραφία με τις διοικητικές αρχές και τους δημόσιους οργανισμούς του κράτους μέλους διαβίβασης θα πραγματοποιείται στη γλώσσα του εν λόγω κράτους μέλους διαβίβασης, τα δε διαβιβασθέντα συνημμένα αφορούν την αλληλογραφία αυτή και, πέραν τούτου, έχουν συνταχθεί στη συμφωνηθείσα γλώσσα.»